PR. COMAN CONSTANTIN

DE CE NE SPOVEDIM

SAU DESPRE DARUL ÎNNOIRII LĂUNTRICE

Spovedania este un foarte mare dar făcut de Dumnezeu oamenilor, este o foarte mare șansă. Cei mai mulți dintre noi receptează spovedania, ca de altfel și alte practici sau rânduieli bisericești, drept o povară sau o obligație, de unde și sentimentul de respingere. Spovedania nu este o obligație, ci este înainte de orice o oportunitate, o șansă. Noi o evităm pentru că ne este greu și ne rușinăm să ne confruntăm cu chipul nostru urât, cu păcatele, cu greșelile, cu eșecurile noastre. Dar confruntarea aceasta incomodă, jenantă, dureroasă, rușinoasă, este tocmai prilejul și modalitatea de a scăpa de presiunea acestora asupra noastră, asupra conștiinței noastre și de a elimina mai devreme sau mai târziu consecințele lor asupra vieții noastre și a celor din jurul nostru.

EDITURA BIZANTINĂ
'atât iubești, cât dăruiești'

Preot Prof. Constantin Coman

De ce ne spovedim

sau despre darul înnoirii lăuntrice

Editura Bizantină

redactor
Teodor Coman

coperta
Maria Nedelcov

Ilustrații
Mihai Coman

ISBN 978-606-8112-36-7

Sorei mele,
Georgeta

CUVÂNT ÎNAINTE

Intenția mea nu este să tratez tema spovedaniei în general, ci în mod special motivarea personală a spovedaniei, asumarea personală a demersului, reflecția personală asupra actului spovedaniei. Am încercat pe cât posibil să elimin ispita transmiterii de informație sistematizată, care de cele mai multe ori se receptează și se înregistrează ca atare la capitolul „cunoștințe despre", sporind cultura teologică sau creștină a cititorului, dar nemișcându-l spre problematizarea personală și spre asumarea demersului. Trăim o epocă în care consumul de informație teologică, duhovnicească, creștinească în general a devenit un fenomen în sine. Am avut deseori senzația că, fie în conferințele noastre publice, fie în cărțile sau în studiile noastre, avem mângâierea că vorbim sau scriem despre un subiect, iar cititorii sau ascultătorii au mângâierea că citesc sau ascultă, îmbogățindu-și cultura creștină, sporindu-și bagajul de cunoștințe. Și ne oprim aici. Acest format al „Capetelor despre..." răspunde mai

bine provocării personale, aplicate, practice. Acest gen literar se concentrează mai bine pe întrebarea *Ce să fac?* sau *Cum să fac?* sau *De ce să fac?* și nu la întrebarea *Ce trebuie să știu?* Cred că o abordare în Capete scade ispita memorării informației. În general, mintea noastră, a celor de astăzi, este obișnuită să sistematizeze pentru a putea memora. Odată memorată informația se instalează deja o mulțumire, o satisfacție și totul se poate opri aici. În care caz, nu numai că nu avem nici un câștig real, ci avem mai curând pagubă, pentru că în adâncurile ei conștiința înregistrează eșecul de a nu fi făcut ceea ce știai că trebuie să faci.

Am agonisit aproape patruzeci de ani de preoție și odată cu ei multă experiență în ceea ce privește practica spovedaniei. Cea mai frecventă problemă pe care am întâlnit-o este tocmai aceasta: Știu, dar nu fac! Am și ajuns să stopez întrebările nesfârșite ale credincioșilor, spunându-le: „Știm destule lucruri, să le împlinim pe acelea. Așezați-vă în răspunsuri, nu în întrebări! Întrebările nu se sfârșesc niciodată!" O

spun pe temeiul propriei experiențe. Mișcându-mă și în câmpul studiilor teologice, am cunoscut din plin ispita acumulării de informații pentru știința teologică în sine. Am cunoscut lucrarea acestei ispite și la generațiile numeroase de studenți, încercând din răsputeri să-i conving să nu mai asimileze cunoștințele teologice ca simple informații, ci să le raporteze continu la ei înșiși, la viața lor.

Convins de folosul extraordinar al Spovedaniei, m-am hotărât să public gândurile mele legate mai ales de motivele care ar trebui să ne determine să ne spovedim. Am investigat mai ales în direcția firii umane și a funcționării acesteia, în sine, în relație cu semenii și cu raportare la Bunul Dumnezeu. Spovedania este taina restaurării continue a firii umane care este supusă continuu căderii, este taina recuperării consecințelor păgubitoare, vătămătoare, ale greșelilor, eșecurilor, căderilor, păcatelor, fărădelegilor noastre, știute sau neștiute, cu voie sau fără de voie, cu cuvântul sau cu lucrul. Spovedania este continuarea lucrării restauratoare de la Botez, este curățirea de

păcate și înnoirea firii prin înnoirea harului dumnezeiesc, moartea pentru păcat și învierea pentru viață.

Orice ar face omul, căderea, eșecul, păcatul sunt o constantă. Nu există om fără de păcat, spunem. Numai un ceas de va trăi omul, va păcătui. Ceea ce ar trebui să știe omul este că există posibilitatea restaurării, șansa recuperării stării de dinainte de cădere, șansa înnoirii continue a firii. Există posibilitatea spălării sufletului sau a conștiinței sau a minții sau a inimii afectate evident de consecințele faptelor sau gândurilor sau cuvintelor sau atitudinilor noastre rele, unde se așază și se depozitează murdăria păcatului sau a căderii sau a rătăcirii și care poate duce la pierderea sensibilității simțirii și la împietrirea inimii, la întunecarea minții și la sălbăticirea simțurilor.

Încă o evidență a firii noastre omenești este componenta noastră nematerială, lumea noastră lăuntrică, conștiința de sine, mintea, simțirea, voința și toate celelalte, sufletul, cum îi spunem în mod obișnuit. Omul este trup și suflet sau, mai corect spus, omul este suflet în trup. Trupul nu sunt eu,

spun Părinții. Eu sunt sufletul, trupul este *al meu*. Mâna nu sunt eu, este *a mea*. Nu creierul gândește, ci eu gândesc, folosind creierul. Dacă înțeleg omul lăuntric ca pe o evidență de necontestat, toate aceste mecanisme nemateriale care constituie de fapt viața mea, stările mele sufletești, atunci trebuie să accept că, așa cum îmi îngrijesc trupul pentru a funcționa, trebuie să am grijă și de omul lăuntric. Dacă trupul trebuie hrănit cu grijă și cu măsură, trebuie aerisit, trebuie spălat și vindecat atunci când suferă vreo afecțiune, la fel trebuie să se întâmple și cu sufletul.

Cultura dominantă a lumii este una centrată pe exterior, pe ceea ce se vede, pe mecanismele vieții materiale, trupești. Cultura creștină este centrată pe mecanismele vieții lăuntrice, unde se lucrează ceea ce se va manifesta în trup. Mecanismele vieții noastre interioare sunt și ele afectate, dereglate, uneori scoase complet din funcționare. Și lucrul acesta se vede cu ochiul liber, în suferința și tristețea noastră, în depresia și nemulțumirea ce pun stăpânire pe noi, în blocajele existențiale care distrug vieți, relații, familii,

comunităţi etc.. Oamenii trebuie să ştie că există posibilitatea restaurării, a recuperării, a revenirii la starea bună de dinainte, la buna funcţionare a mecanismelor vieţii noastre lăuntrice, la buna funcţionare a fiecăruia dintre noi.

Şi această posibilitatea este Spovedania. Spovedania presupune conştientizarea relelor săvârşite şi mărturisirea lor preotului pentru a primi dezlegare de la Dumnezeu. De ce de la Dumnezeu? De ce prin preot? Am încercat să răspund şi la aceste întrebări. Cuviosul Sofronie de la Essex spune în cunoştinţă desăvârşită de cauză că „Păcatul este totdeauna o nelegiuire împotriva iubirii lui Dumnezeu-Tatăl!" Păcatul este un atentat la bunul mers al propriei noastre existenţe, o abatere, o rătăcire, o împotrivire. Şi viaţa o primim în dar, în întregime, cu toate datele concrete ale fiecăruia şi bineînţeles cu informaţiile necesare pentru o vieţuire sănătoasă care să ne ducă la împlinire, bucurie, fericire. Viaţa ne este dată, nu trebuie să o inventăm. Trebuie numai să o descoperim, să facem efortul să ne cunoaştem, să cunoaştem rostul,

sensul propriei existenţe şi, evident, calea de împlinire a ei. Şi, dacă viaţa fiecăruia vine de la Dumnezeu şi este susţinută de iubirea lui Dumnezeu, atunci orice atentat la bunul mers al vieţii se ridică la Dumnezeu Creatorul şi Atoateţiitorul. Ceea ce este extrem de important este faptul că Dumnezeu este singurul în măsură să şteargă păcatele şi urmările lor din fiinţa noastră. Şi o face cu multă bucurie.

În fine, strigătul acestei cărţulii – din tot sufletul şi cu toată durerea – acesta este: ne putem repara, ne putem restaura, ne putem înnoi, putem scăpa de zgura existenţială adunată pe parcursul întregii vieţi!

Spovedania oferă cea mai optimistă perspectivă asupra vieţii, tocmai pentru că îi oferă omului şansa de a se ridica ori de câte ori cade, ori de câte ori greşeşte. Şi, mai mult decât atât, chiar şi ajuns la o încărcare insuportabilă şi aparent ireparabilă, pe o perioadă lungă de acumulări negative, omul se poate descărca de această greutate şi o poate lua de la început.

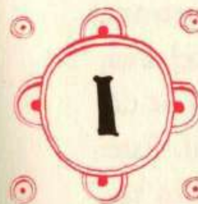
Am să închei cu un cuvânt din Pateric:

„Un frate a întrebat pe Avva Sisoe, zicând: Ce să fac, avva, că am căzut? I-a zis lui Bătrânul: Ridică-te iarăși! A zis lui fratele: M-am sculat și iarăși am căzut! Și i-a zis Bătrânul: Ridică-te iarăși și iarăși! A zis, deci, fratele: Până când? A zis Bătrânul: Până când te va găsi ceasul morții, fie în bine, fie în cădere. Căci în ceea ce va fi aflat omul, în aceea va și pleaca."

Luni, 7 martie 2022,
Începutul Postului Mare
Prima zi a Canonului mare de pocăință
al Sfântului Andrei Criteanul

Oamenii adunați în biserică constituie chipul cel mai frumos al lumii. Este sentimentul pe care-l am ori de câte ori privesc din fața Sfântului Altar

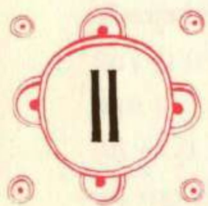
mulțimea care umple biserica. Chipurile lor adeveresc faptul că, atunci când intră în biserică, omul, oricare ar fi el, își recuperează cea mai bună și mai curată stare de care este capabil, încercând să se departeze sau să se lepede de răutățile și de urâciunile, de resentimentele, de gândurile sau impulsurile urâte, de patimile care în afara bisericii îl sălășluiesc într-o măsură sau alta. Nu vreau să spun că oamenii din biserică sunt mai buni ca cei din afara bisericii, ci că, atunci când sunt în biserică, aceiași oameni sunt mai curați și mai buni decât atunci când sunt în afara bisericii. Când intră în biserică, toți oamenii, unii mai mult și alții mai puțin, simt nevoia să-și revizuiască spre pozitiv atitudinea și mai ales starea lăuntrică. Se îmbunează la propriu. Motivul este unul singur, conștientizat mai mult sau mai puțin: simțământul adânc al întâlnirii cu Dumnezeu sau al

intrării într-un spațiu cât se poate de legat de Dumnezeu, prin ceea ce se întâmplă în el și prin toate obiectele care-l împodobesc, începând cu icoanele și terminând cu lumânările. Așadar, dacă fiecare om care intră în biserică aduce cu sine chipul cel mai bun de care este în stare, suma acestor chipuri ne dă un chip mai curat decât cel din afara bisericii. Este un motiv în plus pentru care ne simțim bine în biserică și plecăm din ea cu un plus de pace, de liniște, de bine. Adunarea oamenilor în biserică este și cel mai adevărat și deplin chip al lumii. Atunci când se adună în biserică, oamenii refac imaginea adevărată a lumii, exprimă în această adunare adevărul privind rostul ultim al dimensiunii comunitare sau sociale a omenirii, adică motivul pentru care simt nevoia oamenii să fie împreună. De obicei, oamenii se adună la un loc pe motivul unor interese comune, ale unor bucurii sau plăceri comune sau pe motivul rudeniei. În biserică se depășesc toate aceste motivații și oamenii exprimă adevărul credinței lor conform căreia se adună pentru că sunt chemați prin firea lor să se

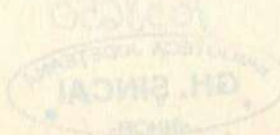
apropie întreolaltă și să se iubească între ei pentru niciun alt motiv afară de faptul că sunt oameni și se raportează la Același Dumnezeu Creator. Atât. Orice altă motivație, în ultimă instanță, mai mult îi separă pe oameni, decât îi adună.

Calitatea de creştin reclamă cu necesitate Spovedania. Trebuie spus foarte clar şi acest lucru: dacă cineva îşi asumă calitatea de creştin, de om botezat

în numele Preasfintei Treimi, atunci trebuie să-şi asume şi ceea ce decurge din această calitate. A fi creştin numai în virtutea unei inerţii, a unei tradiţii moştenite şi neasumate este un lucru care nu mai poate fi justificat astăzi, când există deplină libertate de manifestare a credinţei. Este timpul să ne întrebăm cu multă seriozitate dacă dorim să fim creştini şi să ne asumăm tot ceea ce presupune calitatea de creştin. Ori, primul lucru pe care trebuie să-l facă cineva în această situaţie este tocmai spovedania. Dacă am stat într-o astfel de letargie, într-o astfel de nepăsare, deşi nu am negat calitatea de creştin, atunci este momentul să-mi activez această calitate reintegrându-mă în viaţa creştină, în viaţa cu Dumnezeu, în viaţa Bisericii. Stau de vorbă cu mine însumi, îmi cercetez şi-mi limpezesc starea, atitudinea. A fi creştin nu înseamnă numai a-ţi asuma şi mărturisi un crez, o filozofie de

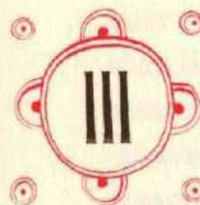

viaţă, ci înseamnă a trăi cu Dumnezeu, luându-L în calcul pe Dumnezeu ca fiind prezent peste tot, cu tot ceea ce implică prezenţa Lui, aşa cum este El prezent şi mărturisit în Dumnezeieştile Scripturi şi în istoria Bisericii şi aşa cum trăiesc părinţii şi fraţii noştri. A lua în calcul pe Dumnezeu echivalează cu a trăi viaţa ta în întregime şi în toate componentele sau capitolele ei ţinând seama de Dumnezeu. Nu înseamnă să te acomodezi unei teorii, unei filosofii, să te conformezi unor porunci, norme, canoane, reguli morale sau religioase, ci înseamnă să descoperi că toate acestea îţi arată adevărul vieţii şi existenţei tale. Încercând să-L iei în calcul pe Dumnezeu, să vieţuieşti incluzându-L în existenţa ta la locul care I se cuvine, nu faci altceva decât să te aşezi pe făgaşul sau drumul firesc al vieţii tale, pe traiectoria existenţială care este conformă cu adevărul firii tale şi al lumii care te înconjoară. Nu putem pune semnul egalităţii între o existenţă cu Dumnezeu şi una fără Dumnezeu. Cele două afirmaţii sunt contrare, nu pot fi amândouă adevărate, ele se exclud reciproc. Ori Dumnezeu există şi existenţa

noastră nu poate fi concepută fără El, ori Dumnezeu nu există și viața noastră poate fi concepută fără El. Este cea mai mare provocare adresată omului, la care trebuie să răspundă și să procedeze în consecință. A evita răspunsul la această întrebare, plasându-te teoretic în zona indiferență, nu reprezintă o atitudine onestă față de viață și este evident că refuzi să mergi cu gândul până la capăt. Cine merge cu gândul până la capăt, spune Părintele Stăniloae, nu-L poate evita sau exclude pe Dumnezeu. Dar problema noastră aici îi privește pe cei care sunt botezați în Biserica Ortodoxă de părinți și de nași, dar care, atunci când sunt mari, își recunosc și acceptă calitatea de creștini, observă și respectă unele sau multe din rânduielile vieții creștinești, dar nu se spovedesc și în consecință nici nu ajung să se împărtășească. În felul acesta, arată fie o lipsă de seriozitate, fie o nepăsare față de un aspect esențial din viața sa, fie o ignoranță. Pentru aceștia trebuie spus că nu este de conceput ca cineva să se numească creștin și să ignore necesitatea Tainei Sfintei Spovedanii, adică mărturisirea

păcatelor și greșelilor față de Dumnezeu, Făcătorul nostru și Dătătorul de viață. Limpezirea atitudinii față de Dumnezeu este prima și cea mai importantă mărturisire. Spovedania privește tocmai recuperarea relației cu Dumnezeu. Ori, atunci când vrei să vii la Dumnezeu, să te adresezi Lui, primul lucru pe care-l simți în mod firesc este să-I mărturisești că ai stat departe de El, că L-ai neglijat, că ai nesocotit prezența Lui, că ai fost fără recunoștință față de El, deși îi datorezi existența în întregime, că ai nesocotit voia Lui și poruncile Lui care nu sunt altceva decât jaloane ale vieții celei adevărate.

Spovedania este un foarte mare dar făcut de Dumnezeu oamenilor, este o foarte mare șansă. Mulți dintre semenii noștri recepteaza spovedania, ca de altfel și alte practici sau rânduieli bisericești, drept o povară sau o obligație, de unde și sentimentul de respingere. Spovedania nu este o obligație, ci este înainte de orice o oportunitate, o șansă. Noi o evităm pentru că ne este greu și ne rușinăm să ne confruntăm cu chipul nostru urât, cu păcatele, cu greșelile, cu eșecurile noastre. Dar confruntarea aceasta incomodă, jenantă, dureroasă, rușinoasă, este tocmai prilejul și modalitatea de a scăpa de presiunea acestora asupra noastră, asupra conștiinței noastre și de a elimina mai devreme sau mai târziu consecințele lor asupra vieții noastre și a celor din jurul nostru. Fiind neputincios - toată viața mea am fost neputincios - și încercând să mă ridic, și din nou neputincios fiind și iarăși căzând, mi-am dat seama ce dar extraordinar este spovedania, care îți dă șansa să te refaci după o cădere, să te restaurezi, să devii ca înainte, ca la început, după

ce cazi în cele mai urâcioase și grele păcate sau greșeli, să o iei de la capăt aproape ca un nou născut. O șansă extraordinară să te împaci cu tine însuți, ceea ce nu este deloc ușor, să te împaci cu Dumnezeu, ceea ce iarăși nu este deloc ușor, și să te împaci cu cei din jur. Aceasta este Spovedania. Slavă Domnului că în Biserica noastră ortodoxă spovedania ocupă un loc important în viața credincioșilor. Dar, așa cum se întâmplă cu toate lucrurile îndătinate, este nevoie din când în când să ne împrospătăm înțelesul lor, să pătrundem mai limpede semnificațiile lor, tocmai din dorința de a ne așeza corect în lucrul respectiv și de a avea folosul deplin al lui.

A merge la biserică înseamnă a merge la întâlnire cu Dumnezeu. A merge la sfintele slujbe, și în mod special la Sfânta Liturghie, este un gest

care presupune o apropiere de Dumnezeu, înseamnă a merge la întâlnire cu Dumnezeu, cu Maica Domnului, cu sfinții, dar și cu ceilalți creștini. Când merge cineva la biserică, are conștiința că merge la o întâlnire cu Bunul Dumnezeu, dar că la întâlnire nu este singur, ci împreună cu alții asemenea lui. Imaginea care ar ilustra cel mai bine ceea ce se întâmplă la biserică este cea pe care o folosește Mântuitorul Hristos frecvent în Evanghelia Sa, aceea a celor chemați la nuntă, la praznic sau la cină. Mergem „acasă" la Dumnezeu – doar spunem cu toții că biserica este casa lui Dumnezeu –, fiind chemați să luăm masa cu El, în ultimă instanță, la această masă fiind invitați și ceilalți. Firesc ar fi, dacă ne știm că am greșit ceva sau L-am supărat cu ceva pe Dumnezeu, să simțim o jenă sau rușine de a merge la masa Lui în starea aceea. De aici nevoia de a mărturisi lui Dumnezeu

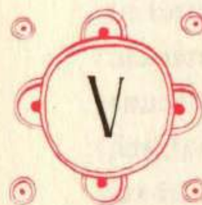
eventualele greșeli și a-I cere iertare înainte de a merge la masa Lui. Nu poți participa la masă dacă nu ai pace și cu ceilalți comeseni. Acest lucru cu atât mai mult cu cât este vorba de a merge cu toții în fața lui Dumnezeu, la masa lui Dumnezeu. De aici și nevoia de a te împăca și cu ceilalți. Ori această împăcare se realizează pe calea cea mai firească pe care o cunoaștem cu toții, prin a-ți mărturisi greșeala și a primi iertare de la cel căruia i-ai greșit. Numai în felul acesta se restaurează pacea și te poți apropia fără jenă, cu tot sufletul, de cel căruia i-ai greșit, cu care erai supărat. Împăcarea aceasta se face prin Taina Sfintei Spovedanii, în cadrul căreia mărturisim lui Dumnezeu cu ce i-am greșit și-i cerem iertare, pe care o primim, prin intermediul preotului care la sfârșitul spovedaniei rostește rugăciunea de dezlegare în numele lui Dumnezeu Însuși: „...te iert și te dezleg de toate păcatele tale în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin!" Avem mare nevoie să ne recuperăm responsabilitățile pe care le avem față de comunitatea din care facem parte.

Una dintre ele, poate cea mai importantă, este aceea de a adăuga prin prezenţa noastră un plus la calitatea întregului. Este adevărat că această dimensiune comunitară, bisericească, nu este prea mult luată în consideraţie, că în conştiinţa noastră bisericească nu apare foarte limpede această componentă: că atunci când mergem la biserică, mergem să fim împreună cu ceilalţi în faţa lui Dumnezeu, şi nu numai pentru a ne rezolva problemele noastre individuale. Bunul Dumnezeu ne asigură că acolo unde sunt doi sau trei adunaţi în Numele Lui, acolo va fi şi El, tocmai pentru a activa şi stimula o componentă esenţială a vieţii umane şi creştine: iubirea dintre oameni. Punctul cel mai avansat al comuniunii noastre la biserică, în Dumnezeiasca Liturghie, este Sfânta Împărtăşanie, împărtăşirea din acelaşi Sfânt Potir, în faţa Sfântului Altar, cu Trupul şi Sângele Domnului. Acest lucru trebuie să-l facem nu numai cu conştiinţa unui demers individual – faptul că eu am ajuns să mă împărtăşesc –, ci şi cu conştiinţa unui demers comunitar, bisericesc – faptul că, iată, suntem toţi în măsură să

ne împărtăşim. Ei bine, una din condiţiile pe care trebuie să le îndeplinim pentru a participa la Dumnezeiasca Liturghie împreună cu ceilalţi şi pentru a ne împărtăşi împreună este de a fi împăcaţi unii cu alţii. Nu poţi veni la Dumnezeu dacă eşti certat sau supărat cu cineva. Mântuitorul Hristos Însuşi spune acest lucru, cu multă limpezime şi fermitate. „Deci, dacă îţi vei aduce darul tău la altar şi acolo îţi vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău acolo, înaintea altarului, şi mergi întâi şi împacă-te cu fratele tău şi apoi, venind, adu darul tău." (Matei 5,23-24)

Este firesc să nu te poţi aşeza la aceeaşi masă cu cineva cu care eşti certat sau supărat. Acest lucru se întâmplă între oameni. Cu cât mai mult trebuie luat în seamă acest aspect când este vorba despre o cină duhovnicească, dumnezeiască?

Starea noastră rea, generată și întreținută de păcatele și de greșelile noastre, de eșecurile sau amăgirile noastre, voite sau nevoite, nu ne afectează numai pe noi, ci afectează și pe cei din jurul nostru, contribuie la deteriorarea stării generale a societății umane în care trăim. Dacă dobândim această conștiință, dar refuzăm curățirea sau spălarea de păcate și de consecințele lor asupra firii noastre, atunci ne facem evident vinovați de extinderea și înmulțirea răului în jurul nostru și de perpetuarea lui. Prin urmare, este necesar să ne mărturisim păcatele cât mai frecvent și pentru că în felul acesta oprim contribuția noastră la agravarea stării generale a comunității umane în care trăim și contribuim la însănătoșirea ei. Este o responsabilitate care decurge din solidaritatea umană. Cu toții suntem adeseori striviți de presiunea răului în lume, de suferințe și boli, de necazuri, lipsuri, întâmplări nefericite, de dușmănii și certuri, războaie etc. Ne întrebăm atunci de unde atâta rău. Când ne confruntăm noi înșine sau cei dragi ai noștri cu astfel

de situații limită, un accident grav, o boală incurabilă, atunci ne întrebăm de ce ni se întâmplă nouă, parcă nu suntem cei răi, nu am făcut rău nimănui. Și este posibil să avem dreptate. Trecem însă cu vederea o realitate foarte evidentă, anume că răul și efectele lui, la fel ca și binele, circulă între oameni, că firea omenească este comună, nu este întreruptă între persoanele umane. Așa încât binele făcut de mine sau zămislit în mine, gândul și sentimentele mele bune, starea mea de bine iradiază bine spre ceilalți. Și deopotrivă răul, resentimentele mele, starea mea de ură, de răutate, toate iradiază răul înspre ceilalți, afectând calitatea vieții celorlalți. Starea mea de rău pe care o produc înlăuntrul meu, păcatul și întinăciunea, minciuna și lipsa de onestitate, mânia, ura și toate celelalte se adaugă la patrimoniul comun, contribuind la starea generală a oamenilor. Eu pot contribui cu binele sau cu răul la acest patrimoniu comun. Lucrul acesta îl putem confirma toți, din experiența noastră, mărturisind că ne simțim bine în jurul unui om cinstit, curat, bun și suntem incomodați de nervozitatea

sau resentimentele cuiva, după cum ne simțim liniștiți și pătrunși de pace și sfințenie într-o mânăstire, iar într-un loc unde se dezvoltă duh de ceartă, de lăcomie, de răutate, nu ne simțim bine. Starea generală a familiei sau a casei în care ne petrecem viața de zi cu zi, a colectivului sau comunității umane în care ne desfășurăm activitatea profesională, a neamului din care facem parte, ca și starea generală a lumii într-un timp anume, toate poartă pecetea stărilor dominante ale oamenilor care trăiesc în vremea aceea și ale păcatelor sau virtuților lor dominante. Într-o familie se poate instala o stare rea, negativă, tensionată, greu suportabilă de cei doi soți și de copii. Noi, duhovnicii, îndemnăm pe cei doi soți să se cerceteze cu sinceritate, fiecare pe sine, și să ia aminte dacă nu cumva sunt păcate grele săvârșite în mod repetat de unul dintre ei sau de amândoi. Acolo unde omul se așază mult timp în păcat, nu mai poate avea liniște, se răzbună propria fire, siluită de lucrul împotriva ei, care este păcatul, și respectivul devine nervos, nemulțumit, silnic în relație cu celălalt. Având la dispoziție

pe celălalt ca vinovat de serviciu, ne amăgim cum că el este cel al cărui comportament este de vină pentru starea noastră de supărare, mânie, nemulțumire. Doar pe noi înșine trebuie să ne convingem de eficiența mărturisirii păcatelor în sensul spălării, al curățirii și al îndepărtării consecințelor acestora asupra propriei firi. Este la îndemâna oricui, premisa minimală fiind un strop de credință în Dumnezeu, pe care o avem cu toții aproape. Cu păcatul și cu patimile este, într-un fel, asemenea bolilor contagioase, cum spuneam mai sus. Cine nu se îngrijește de sine, ci se lasă pradă viciilor și păcatelor și patimilor de tot felul, nu-și face numai sieși rău, ci va contribui indirect la înmulțirea răului în lume iradiind starea sa de rău în spațiul comun de care se împărtășesc toți și va furniza provizii răului colectiv. Cine se va îngriji de sine și, atunci când păcătuiește sau face ceva rău, va regreta și se va curăța prin mărturisire și prin iertare, va scuti și comunitatea umană din care face parte de un adaos de răutate. Ce moștenire, ce patrimoniu genetic se agonisește și se transmite copiilor de către

o comunitate care își ucide aproape în masă pruncii în pântece și pare a nu avea conștiința că a făcut ceva rău? Ce pervertire a sufletului omenesc, care poate să-și continue viața ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat? Cum să se mai nască în sufletul acela bucuria adevărată, sensibilitatea la frumos? Nu se mai leagă nimic. Se vaită lumea de dezbinări și divorțuri în familii, de criza însoțirii tinerilor în căsătorie, de calitatea copiilor și a tinerilor. Toate acestea sunt rodul viețuirii noastre păcătoase și nepocăite. Într-o astfel de situație, totul s-ar putea vindeca, îndrepta, restaura, dacă oamenii ar începe să conștientizeze răul pe care l-au făcut, să-l regrete și să plângă pentru el și să-l mărturisească. Este o șansă, o șansă mare, care ne stă la îndemână. Putem recupera starea de dinainte, indiferent în câtă răutate am săvârșit.

Starea actuală a societății în care trăim, care se perpetuează și chiar se agravează pe zi ce trece, se datorează și faptului că mai nimeni nu mai este dispus să privească înspre sine și să vadă dacă nu cumva este unul dintre cei care contribuie mai mult sau mai puțin cu starea, atitudinile sau faptele sale la menținerea stării negative a societății sau chiar la agravarea ei. Toți au ochi numai pentru ceilalți. Relele celorlalți sunt mai mult decât vizibile și pe ele le pârâm cu timp și fără timp, fie în bârfa degradantă, fie de la tribuna la care avem acces, politică, civică, pedagogică, jurnalistică. În lumea zilelor noastre toată lumea judecă pe toată lumea, nimeni nu se judecă pe sine. Nu a apărut nimeni, încă, care să înceapă cu responsabilitatea proprie, să-și pârască, să-și mărturisească public propriile căderi și greșeli și să se străduiască să se schimbe, pentru binele său și pentru binele comunității din care face parte. Lucrurile vor lua un alt drum, atunci când cineva va da tonul, propunând această atitudine, și atunci când cei care

și-o vor însuși vor constitui ceea ce numim o masă critică la nivelul unei mici comunități sau la nivelul întregii comunități. A judeca pe celălalt continuu și a face lucrul acesta aproape cu toți cei din jurul tău este un semn că recunoști starea de rău general care afectează pe toți membrii societății și te afectează evident și pe tine, recunoști că răul vine, este întreținut și sporit de greșelile conștiente sau inconștiente ale celorlalți, de păcatele celorlalți, dar nu conștientizezi sau refuzi să iei în calcul că la fel de bine este posibil ca greșelile, căderile și păcatele tale să contribuie în cele din urmă la starea generală a societății. Este aici un viciu de logică foarte evident, pe care refuzăm să-l observăm, tocmai pentru că în situația în care l-am observa am fi nevoiți să acceptăm că fiecare dintre noi, cei ce judecăm, ne aflăm în fapt în postura celor pe care-i judecăm și, în timp ce le cerem celorlalți să se îndrepte, să nu mai facă relele care ne afectează pe noi, nu ne cerem același lucru și nouă înșine.

Avem o imensă responsabilitate față de moștenirea pe care o transmitem urmașilor noștri și prin ea față de calitatea firii umane în general. Închiși în noi înșine, în bucuriile sau necazurile propriei vieți, captivi, uneori o viață întreagă, grijilor și plăcerilor noastre meschine de fiecare zi, nu mai ajungem să reflectăm și asupra responsabilității evidente pe care o avem ca zale într-un lanț uman viu, prin intermediul căruia se transmite mai departe viața umană însăși. Noi înșine suntem purtătorii unei moșteniri genetice „agonisite" de părinții și strămoșii noștri și la rândul nostru fiecare dintre noi vom transmite o moștenire genetică urmașilor noștri. Mult mai des ne gândim la moștenirea materială, la averea pe care am putea să le-o lăsăm copiilor moștenire, decât la moștenirea transmisă prin firea noastră. Adesea spunem despre un copil: Are firea tatălui său! Sau a mamei sale!, înțelegând prin aceasta că este blând sau mânios, iute sau domol, mândru sau lacom, iubitor de stăpânire, de mărire sau, dimpotrivă, smerit, rușinos etc. Nu

ne activăm această responsabilitate, care nu decurge din vreo morală sau credință, ci decurge din adevărul firii, este unul de bun simț, cum spunem. Nu ne gândim la aceste urmări, nu imediate, ci mai îndepărtate, dar extrem de importante, ale modului nostru de viață. Alunecând sau deviind noi de la modul de viață propriu firii umarle, în lucruri nefirești sau potrivnice firii și refuzând să revenim la traiectoria existențială firească, vom afecta propria noastră viață, calitatea ei, dar vom transmite și urmașilor noștri, care se vor naște din noi; prin rânduiala firi, aceste căderi ale firii. Avem să curățim propria fire de astfel de moșteniri neplăcute și păguboase și să ne ferim de a adăuga moștenirii altele asemenea. Și acest lucru se poate face prin conștientizarea respectivei stări de lucruri și prin curățirea firii de astfel de înclinații sau de urmările lor prin Taina cea mare a Sfintei Spovedanii sau Mărturisiri. De aceea este mare lucrarea aceasta tainică, pentru că, iată, ne dă șansa restaurării lucrului căzut, denaturat, restabilirii sănătății firești, șansa de a curăța moștenirea pe care o lăsăm

urmașilor noștri de tendințele păcătoase „agonisite" de noi sau de părinții noștri. Cât de mare ar fi vina noastră să știm că există o terapie prin intermediul căreia putem curăța moștenirea firii de darurile negative, de înclinațiile ei rele sau perverse și să nu o facem? Ducem de multe ori blestemul de nesuportat și teroarea manifestării unor astfel de înclinații ale firii care ne fac viața iad și nouă și celorlalți, dar nu facem nimic să ieșim de sub stăpânirea răului aceluia, deși, iată, ni se spune că există o cale. Taina Spovedaniei este socotită ca un nou Botez, adică o spălare a firii, a ființei, de adaosurile potrivnice firii, de păcate, de patimi. Firea omenească a fost făcută de Dumnezeu bună, dar ea a fost și este continuu afectată prin păcat, decadență, eșecuri. Lucrurile nefirești sau împotriva firii, perversiunile de orice fel ajung să pervertească firea însăși și să se transmită ca atare urmașilor. Când rostim Psalmul 50 spunem, între altele: „Că în păcate m-a zămislit și în păcate m-a născut maica mea!" Înțelegem prin aceasta nu că faptul zămislirii sau al nașterii este păcat, ci că atunci când am fost zămislit

și când m-am născut, firea omenească a părinților mei era purtătoarea unei moșteniri care suporta decadență și consecințe ale păcatelor părinților sau strămoșilor. De aici deducem cât de necesar este ca zămislirea pruncilor să se facă în stare de luciditate și în stare cât mai curată. Dacă într-adevăr spovedania curăță păcatele, putem să-ne gândim cât de necesar ar fi pentru ceea ce transmitem noi ca moștenire prin firea ce le-o dăm din trupul nostru să facem înainte spovedania cât mai completă și sinceră a păcatelor noastre, să ne curățim. Cât de vinovați am fi, să știm că există o cale care să spele și să purifice într-un fel anume firea pe care o transmitem copiilor noștri și noi să nu o facem? Nu este om care să trăiască și să nu greșească. Toți suntem păcătoși. Dar, iată, avem șansa curățirii firii de urmările păcatului. Și acest lucru se întâmplă prin Taina Sfintei Spovedanii. Nu este vorba numai de existența unui păcat sau a altuia, ci este vorba despre o fire copleșită de păcate, încremenită, împietrită, încăpățânată, egoistă... Este vorba de a sta cu nesimțire în păcat sau a te strădui

să-ți cunoști păcatele, să le mărturisești și să te izbăvești de ele. Lacrimile mamei și ale tatălui pentru păcatele lor, curățirea lor de păcate prin spovedanie și îmbunătățirea firii prin împărtășirea de sfințenia lui Dumnezeu ajută la transmiterea unei moșteniri bune copiilor.

VIII

Existența îi este dată omului dintru început și în întregime. Noi nu ne aparținem de fapt, nu ne-am inventat noi înșine, nici vreun om nu ne-a inventat, ci avem existența dată, în totalitatea ei. În mod foarte concret și individual, ne naștem în afara hotărârii noastre. Ne naștem prin hotărârea, voia și alegerea lui Dumnezeu. În plus, fiecare ne naștem într-o condiție dată, fără nici cea mai firavă contribuție proprie. Nimeni nu ne-a întrebat înainte dacă vrem să ne naștem sau nu, dacă vrem să fim bărbat sau femeie, dacă vrem să fim român sau de alt neam, dacă vrem să ne naștem în secolul XXI sau în altul. Toată condiția noastră este dată. De asemenea, conceptul, proiectul care stă la baza existenței umane nu a ieșit din mintea vreunui om, cu atât mai puțin din a fiecăruia dintre noi. Omul este o făptură care închide în sine un sens, un punct de plecare, un parcurs și un capăt de drum. Acest capăt de drum este ținta, scopul existenței, la care dacă ajunge cineva își împlinește menirea înscrisă în datul său genetic. Dacă nu

ajunge la această țintă, este un eșec. Ei bine, Cel care ne-a făcut a pus în noi un rost, un sens, către care mergând ne împlinim. El a pus acest sens în noi, Făcătorul, așa cum și noi punem rost în orice lucru pe care-l facem. Este sensul existenței noastre, care, desigur, trebuie să răspundă la întrebarea de ce existăm de fapt, spre ce ne îndreptăm, care este rostul nostru final? Vorbim de rostul/sensul final, pentru că sunt și sensuri intermediare. Dintre rosturile intermediare pe multe le mai ghicim. Uneori ne spunem că trăim ca să ne bucurăm, ca să iubim, ca să muncim, ca să ne veselim, ca să ne odihnim și toate celelalte. Dar totuși, nici unul dintre aceste rosturi intermediare nu ne mulțumește întru totul, pentru că trebuie să știm care este sensul și rostul final al existenței noastre? Trebuie să știm și să înțelegem pentru ce ne-a făcut Dumnezeu, totuși? Ne-a dat Dumnezeu ochi! Trebuie să ne întrebăm de ce ne-a dat Dumnezeu ochi! Ca să vedem, ca să ne orientăm, ca să admirăm frumusețea lumii, ca să ne bucurăm de frumusețea părinților, a soților, a soțiilor, a copiilor și celelalte.

Când simțul ochilor iese din acest rost și merge în altă direcție, atunci săvârșim păcatul. Când cu ochiul nostru, de exemplu, iscodim și ne uităm unde nu trebuie, într-un fel sau altul. Când cu ochiul nostru vedem și poftim ceea ce nu trebuie, atunci am săvârșit păcatul. Când devenim martori ai unor spectacole urâte și consumăm cu timp și fără timp imagini sau filme pătimașe, afectăm negativ bunul mers al vieții. Am săvârșit păcatul pentru că dăm ochiului o întrebuințare pe lângă sau chiar contrară rostului pentru care a fost el făcut. Ne-a dat Dumnezeu pântece, care știm bine că are rostul de a ne hrăni. Dacă depășim rostul acestuia devenim lacomi și lăcomia este un păcat. Este un păcat pentru că a ieșit din rostul lui, l-am scos noi din rostul lui. Ne-a dat Dumnezeu minte ca să adunăm toate informațiile și toate datele și să ne așezăm pe o anume cale de viețuire, pe o anume cale existențială, cum spun eu, care să ne ducă la împlinirea sensului final al existenței noastre. Noi credem și mărturisim că omul este făcut ca să ajungă la comuniunea de dragoste cu semenii

săi și cu Dumnezeu. Acesta ar fi rostul final, sensul plenar al vieții umane, pe care-l putem noi înșine confirma, chiar cu puținătatea existenței noastre și mai ales cu puțina măsură cu care experimentăm dragostea. Într-adevăr, ceea ce ne umple în mod real, ceea ce ne împlinește și ne satisface este dragostea față de cineva, față de un om, față de un semen, de o persoană apropiată, de mama, de tata, de soț, de soție, de copii și sigur față de Dumnezeu, dacă cumva am făcut această experiență.

IX

Sensul plenar sau rostul final al existenței noastre este exprimat și recapitulat de Mântuitorul Hristos în două porunci: „Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău. Aceasta este marea și întâia poruncă. Iar a doua, la fel ca aceasta: Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți. În aceste două porunci se cuprind toată Legea și proorocii." (Matei 22,37-40) Nu este vorba despre o poruncă arbitrară, dată de un stăpân în virtutea puterii lui, ci este vorba despre firea adevărată a lucrurilor, despre expresia rostului, a împlinirii existenței umane. Omul a fost conceput pentru a deveni o ființă iubitoare. Toată firea lui, anatomia și fiziologia umană în ansamblul lor și fiecare componentă în parte sunt concepute să slujească acestui obiectiv. Dacă am avea răbdare, am putea să observăm și noi chiar cu ușurință acest lucru. Cel mai puternic argument este constatarea – la îndemâna oricui – că nici un organ din componența anatomiei umane nu există pentru sine, ci pentru un sens

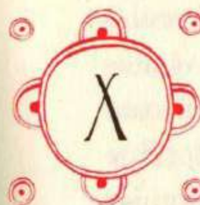

exterior lui. Și nici organismul uman în întregimea lui nu-și are sensul în sine, ci în afara lui. A nu sluji acestui scop final echivalează, în fond, cu a te poziționa împotriva firii. Acesta mi se pare a fi semnul incontestabil că iubirea este rațiunea de a fi a omului. În aceasta se împlinește și își află pacea și fericirea. Dimpotrivă, întorcând spatele acestei chemări, va fi neliniștit, trist, deprimat, nefericit. Asupra iubirii care reprezintă logica ce stă la temelia întregii creații, de fapt, Domnul Hristos revine frecvent, punctând nuanțe importante. Forma deplină a iubirii, măsura cea mai înaltă a ei, este aceea care nu face distincție între prieteni și dușmani, între oameni buni și oameni răi. Aceasta îl ridică pe om la asemănarea cu Dumnezeu Însuși: „Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă năpăstuiesc și vă prigonesc, ca să fiți fiii Tatălui vostru Celui din ceruri, că El face să răsară soarele Lui și peste cei răi și peste cei buni și trimite ploaie peste cei drepți și peste cei nedrepți." (Matei 5, 44-45) Întâi de toate

se spune că iubirea nu are limite. Dacă există, se extinde şi la cei care ne fac rău sau ne duşmănesc. În al doilea rând vom observa că porunca aceasta a iubirii, care acoperă chiar şi pe cei ce ne vor sau ne fac răul, ne aşază în postura firească de fii ai lui Dumnezeu. Este reiterat adevărul fundamental al credinţei noastre conform căruia omul este făcut după chipul şi după asemănarea lui Dumnezeu. Se arată aici şi se întăreşte faptul că sensul existenţei noastre, calea pe care trebuie să mergem pentru a ne înscrie pe traiectoria împlinirii existenţiale este aceea a iubirii.

Replica Mântuitorului Hristos, răspunsul pe care îl culegem din Sfintele Evanghelii la marile noastre întrebări, un răspuns general aproape, este

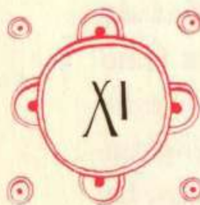

faptul că omul nu a fost făcut de Dumnezeu să se descurce singur în limitele firii sale mărginite, să se descurce deci la condiţia sa umană. Omul a fost făcut de Dumnezeu ca să beneficieze de resursa dumnezeiască, de darul dumnezeiesc. Tot discursul Mântuitorului Hristos atrage atenţia învăţătorilor vremii aceleia, care se străduiau şi chiar creaseră o anume morală, o ierarhie a valorilor, în temeiul vredniciei sau a nevredniciei omeneşti, în temeiul eficienţei sau neeficienţei omeneşti, şi împărţiseră lumea în drepţi şi păcătoşi. Cei care posteau de două ori pe săptămână erau drepţi, cei care nu posteau erau păcătoşi. Cei care desfrânau erau păcătoşi, cei care nu desfrânau erau nepăcătoşi. Cei care adunau averi prea multe erau păcătoşi, cei care dădeau şi zeciuială nu erau păcătoşi. Duceţi-vă la Sfintele Evanghelii şi vedeţi ce atitudine are Mântuitorul Hristos faţă de această

împărțire. El zguduie temeliile întregului sistem de valori. Nu-l zguduie doar, ci îl răstoarnă. Hristos, în loc să meargă cu simpatie spre drepți, merge cu simpatie spre păcătoși. Toată Evanghelia Mântuitorului este cu vameșii, cu desfrânatele. Scandalos! Învățătorul vostru a intrat să cineze cu un vameș, păcătoasa Îi spală picioarele! Nu numai atât, dar bogaților li se refuză categoric intrarea în Împărăția Cerurilor, iar cărturarii și toată protipendada și toate notabilitățile nu se bucură de nici un fel de atenție din partea Mântuitorului. El răstoarnă tot. Știți care era motivul? Toți cei care se trecuseră pe ei de partea dreaptă, să spunem a celor drepți, se trecuseră în temeiul unor reușite la nivelul condiției lor umane. Ori Mântuitorul le spune că tocmai această suficiență de sine, închiderea omului în posibilitățile lui, numai, este o separare de Dumnezeu și este o foarte mare ofensă adusă lui Dumnezeu, pentru că omul nu a fost făcut să trăiască și să se descurce singur, ci a fost făcut să se descurce beneficiind de ajutorul lui Dumnezeu. Și iată vine Dumnezeu printre dânșii și se adeverește

rătăcirea: că toți cei de partea dreaptă nu-L recunosc! N-au nevoie de El! Se îndreptățesc prin propriile lor reușite. Erau bine mersi și nu voiau nicio schimbare. A venit Dumnezeu? Da! Dar să stea acolo la El acasă, noi ne descurcăm cu legile pe care ni le-a trimis. Cine are nevoie de Dumnezeu? Cei care au conștiința limitelor, păcătoșii, bolnavii, nefericiții, leproșii și așa mai departe, aceștia aveau nevoie de Dumnezeu. La bolnavii irecuperabil, nevindecabili de către om, la cea mai evidentă limită a condiției umane, la aceștia merge Dumnezeu. Merge și pune degetul și vindecă pe lepros, vindecă pe demonizat și pe surdo-mut. Nu pentru că El ar fi venit să vindece lumea, ci ca semn și ca chemare a oamenilor să înțeleagă că, iată, au la îndemână și la dispoziție resursa dumnezeiască. Îl au la îndemână pe Dumnezeu Însuși ca să-și rezolve probleme. Închiderea în ei înșiși, adică limitarea la condiția umană, limitarea la condițiile omenești este o foarte mare amăgire și presupune un foarte mare risc.

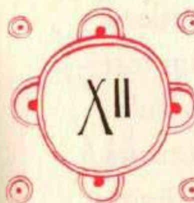
Dacă am primit darul extraordinar al vieții, suntem datori față de acest dar și față de Dăruitor. Dacă ieșim din nepăsare și începem a ne interesa ce este de făcut, vom ajunge repede la concluzia că pentru a pune un nou început vieții, trebuie să ne spălăm sufletul de păcate, să ne curățim conștiința de apăsarea lucrurilor rele pe care le-am săvârșit sau a lucrurilor bune pe care nu le-am făcut din lenevire sau din nepăsare. Cel mai potrivit lucru pentru a pune un nou început, pentru a schimba modul de viață, este să facem o mărturisire cât mai completă. Vom simți câtă putere primim prin Taina Sfintei Spovedanii și mai ales câtă liniște și împăcare. Experiența ne spune cât de riscantă și vătămătoare este indiferența față de păcat. Atitudinea care trece sub tăcere sau ascunde păcatul arată nu numai nepăsare, neglijență, ușurătate, ci și existența unei neputințe, a unei boli, de fapt, care duce la moartea sufletească. Acest lucru este demonstrat și de puterea tămăduitoare și eliberatoare a spovedaniei. Conștiința noastră sau cei din

jur ne semnalează păcatul, atunci când l-am săvârșit. Atunci trebuie să facem ceva. Și anume să ne adâncim conștiința păcatului, să nu evităm a ne asuma păcatul așa cum l-am săvârșit, să nu căutăm circumstanțe atenuante și nici să încercăm să-l minimalizăm. Cine ajunge să-și conștientizeze și să-și asume păcatul săvârșit și îl mărturisește demonstrează el însuși că are cunoaștere de sine și smerenie, a biruit ignoranța și nepăsarea, pe de o parte, și mândria și părerea de sine, pe de altă parte. A biruit de asemenea iubirea de sine egoistă și suficiența de sine, a încetat să mai stea închis în sine și să monologheze în sine însuși. Se deschide dialogului, încrederii, înnoirii. Devine părtaș darului eliberării, al iertării și al vindecării de păcat. Mărturisirea cere de la om o atitudine fermă, hotărâtă, în direcția unei intervenții „chirurgicale” profunde care urmează să taie răul din rădăcinile lui și să curețe toată necurăția adunată în suflet, să dea pe față cele mai rușinoase și grele păcate pentru a se elibera de ele. Spovedania cere o schimbare importantă. De la omul nepăsător, superficial, nesimțitor,

la omul hotărât cu orice preţ să schimbe lucrurile, să pună un nou început, curăţindu-şi trecutul de tot ceea ce i-a întinat conştiinţa şi relaţiile cu ceilalţi şi cu Dumnezeu.

Este foarte important să înţelegem ce este de fapt păcatul, pentru a înţelege cât de mare este darul acesta al spovedaniei. Noi simţim mai curând presiunea negativă a păcatului asupra sufletului nostru. Simţim mai ales efectele, consecinţele, uneori devastatoare, asupra sufletului nostru, mai ales atunci când păcatul ne prinde într-o înlănţuire pătimaşă. Păcatul nu este călcarea unei legi sau a unei porunci bisericeşti, abatere de la o normă religioasă. Nu este ca şi când cel care nu se raportează la aceste legi sau porunci, adică cel care este în afara Bisericii, nu are probleme cu păcatele, nu este afectat de păcate. Păcatul este un eşec, este o deraiere. Păcat înseamnă a te abate de la calea care duce la împlinire, a călca pe alături, a greşi ţinta, în cele din urmă, a eşua, a rătăci drumul care duce la împlinire. În categoria păcat se înscriu toate lucrurile, actele, gesturile, cuvintele, atitudinile noastre care ne scot mai mult sau mai puţin de pe traiectoria firească care ne duce la împlinire, la capătul drumului. Cuvântul grecesc *amartia*

sau *amártima*, pe care l-am tradus noi în românește cu termenul latinesc păcat, înseamnă exact a greși ținta. Ce legătură are aceasta cu viața noastră? Păcat înseamnă, cum spuneam, orice lucru care nu deviază de la traiectoria existențială pentru care am fost creați, care duce la împlinirea rostului sau sensului existenței, pus în datul nostru genetic, în sămânța noastră de Însuși Creatorul. Păcat înseamnă să ieșim de pe această traiectorie, să ne abatem de la ea, episodic sau permanent, cu toată viața noastră sau în parte.

Omul a fost făcut de Dumnezeu persoană, adică ființă care să realizeze un dialog între el și ceilalți. Însuși cuvântul persoană – *prosopon* – înseamnă și față. Fața este realitatea care ne definește prin faptul că nu ne vedem pe noi înșine, ci suntem văzuți de ceilalți. Fața noastră nu este pentru noi, este pentru ceilalți, iar acest aspect fundamental ne arată că împlinirea noastră și sensul existenței noastre este în relația cu ceilalți. Sigur această relație a noastră cu ceilalți are trepte, are etape. Vârful, culmea, împlinirea, deplinătatea, desăvârșirea acestei relații este relația de dragoste, când iubim și suntem iubiți, când ne pasă de ceilalți, când jertfim pentru ceilalți, când nu ne mai simțim pe noi înșine, când nu agonisim pentru noi, când nu facem lucrurile pentru noi înșine, ci dimpotrivă pentru cineva din apropiere. Prin urmare în acest sens ducându-ne noi viața, construindu-ne existența, mergem pe făgașul existenței noastre, în sensul pentru care existăm. Rodim așa cum un pom

care este măr trebuie să facă mere, un pom care este păr trebuie să facă pere, o pajiște care trebuie să facă iarbă își împlinește în felul acesta sensul pentru care există, tot așa și omul este chemat să se împlinească și să rodească pe calea aceasta a relației cu ceilalți. Păcatul este tocmai mișcarea, gestul, gândul, cuvântul, atitudinea care alunecă, deraiază, eșuează de la acest sens. În loc să ne arătăm așadar cu cinstire, cu respect, cu atenție, cu solidaritate, cu înțelegere, cu dragoste față de celălalt, dimpotrivă, ne întoarcem către noi înșine și trăim egoiști, egocentric. Toate le facem pentru noi, iar ceilalți devin niște instrumente ale împlinirii poftelor, plăcerilor, nevoilor noastre egoiste. Aceasta este o stare de boală, o stare de pervertire a firii. Cea mai cruntă pervertire a firii este să trăiască omul numai pentru sine, să se închidă omul în sine. Aceasta este căderea cea mai evidentă a omului, este o pervertire a firii, o alienare de sensul pentru care a fost făcută, o boală sufletească.

În canonul de pocăință al Sfântului Andrei Criteanul se face frecvent referire la ridicarea de către Dumnezeu a lanțului păcatelor ce este asupra noastră.

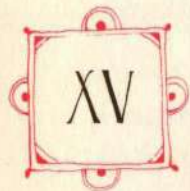

Păcatele repetate se constituie într-un lanț care ne înfășoară, ne leagă, ne blochează la nivelul mișcării sufletești. Devenim captivi, înlănțuiți și nu mai avem reacții sufletești. Într-una dintre rugăciunile pe care le rostim în canonul de dinainte de Sfânta Împărtășanie ne rugăm să nu ne lase Dumnezeu să adormim în starea aceasta de păcate, pentru că cea mai joasă cădere a omului este atunci când confundă starea aceasta cu normalitatea, când ajunge într-o nesimțire totală, într-o împietrire totală și este convins că aceea este starea firească, normală. Preotul, după ce primește mărturisirea din partea credinciosului, îl dezleagă de păcate. De ce numim iertarea păcatelor dezlegare? Imaginea este foarte sugestivă și trimite la o stare de lucruri reală. Păcatul săvârșit, indiferent sub ce formă, greșeala cât de mică se transformă

într-o legătură asupra sinelui, asupra conștiinței. Omul se simte din ce în ce mai captiv, legat, înfășurat de lanțul cel greu al păcatelor. Păcatul afectează libertatea omului, darul cel mai de preț, cel care-i conferă condiția și statutul de om, făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Păcatul te înlănțuie și, deși ai vrea să faci un lucru sau altul, nu mai poți, nu mai ai puterea să te sustragi unor slăbiciuni și cel mai grav lucru este că păcatul slăbește voința. Expresia libertății este voia liberă. Să vrei și să poți face ceva. Păcatul slăbește capacitatea omului de a face, dar cel mai mult slăbește capacitatea omului de a voi să facă. Lucrul acesta îl poate fiecare verifica. Această înlănțuire a păcatelor, a pierderii libertății de mișcare, a captivității patimilor sau a obiceiurilor celor rele, patima, este un lucru rău care a devenit obicei prin repetare. Patima băuturii, de exemplu. Prin repetare, organismul devine pur și simplu dependent și oricât ar vrea omul să scape, îi este imposibil să o facă. Este atât de puternic imboldul, încât, deși este conștient

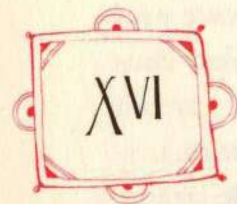
că își face mult rău, deși înțelege că l-a ruinat deja sufletește și trupește, nu se poate lăsa. Aici avem deja de-a face cu o boală. Dar este o boală care a început prin faptul că a fost încet-încet înlănțuit de plăcerea momentană.

Dacă acceptăm premisa că suntem creați de Dumnezeu, trebuie să acceptăm și premisa că trebuie să trăim conform scopului, finalității pe care Creatorul a pus-o în noi. Așa cum orice creator, când face ceva, pune în acel ceva un scop, și Dumnezeu, Creatorul prin excelență al celor văzute și al celor nevăzute, a pus în creația Sa și în om, care este recapitularea și cununa întregii creații, un sens care presupune o anume traiectorie existențială și un capăt, o împlinire. Acest sens își are originea în voia lui Dumnezeu. Așa a voit Dumnezeu să ne facă, așa a gândit El făptura omenească. Proiectul uman nu ne aparține nouă, ci a ieșit din voia lui Dumnezeu. Omul nu este sursa propriei sale existențe și dacă este așa cum este, aceasta nu se datorează sieși. De aceea suntem datori față de Creator să trăim conform sensului pe care l-a așezat Dânsul în noi. Numim greșeli și păcate orice ieșire, alunecare, deraiere de la sensul așezat de Dumnezeu Creatorul în noi. Prin urmare, păcatele noastre afectează propria noastră existență,

normalitatea ei, înaintarea ei firească spre împlinirea sensului pentru care existăm, dar, în ultimă instanță, ele Îl au ca destinatar ultim pe Dumnezeu. Greșelile față de noi înșine sunt greșeli față de Cel care ne-a conceput. Dacă nu viețuim așa cum am fost concepuți de El, conform proiectului uman pe care l-a așezat Dumnezeu în noi, denaturăm, pervertim, ucidem traiectoria existențială, sensul așezat de creator în noi. Este esențial acest aspect, a înțelege ce este păcatul și de ce acesta urcă la Dumnezeu.

Păcatul este un fenomen duhovnicesc, o stare duhovnicească. În ipocrizia sa, omul a ajuns la răstălmăcirea ideologică a lucrurilor. Nu mai ține seamă de starea de fapt a lucrurilor, de firea lucrurilor, de ontologia lor, cum spunem, ci se joacă, impunând ideile lui despre lucruri. De ce acest lucru? Pentru că, dacă ar fi rămas la observarea realității și stării de fapt a lucrurilor, ar fi fost nevoit să recunoască faptul că, în ciuda propriei păreri, unele stări sunt împotriva firii sau la limita firii și ar fi trebuit să se conformeze. Dacă adevărul este relativ, dacă ține doar de opinia lui – amăgindu-se cu ideea că nu există un bine și rău absolut, arătate de firea lucrurilor, ci este bine sau rău ceea ce spune el sau un anumit număr de oameni –, poate proclama el însuși ceea ce este bine și ceea ce este rău, ceea ce este îngăduit și ceea ce nu este îngăduit prin diferite convenții sau legi. Ce este păcatul, în înțelegerea creștinului? Păcatul, mai înainte de toate, este un fenomen duhovnicesc, metafizic. Rădăcinile păcatului se află în tainicele adâncuri ale firii

duhovnicești a omului. Așadar, păcatul este o stare lăuntrică, o atitudine care se elaborează în adâncurile ființei, ale inimii sau gândului omului și care stă la rădăcina manifestărilor, faptelor noastre. Păcatul trebuie căutat în zona motivației celei mai lăuntrice care stă la originea oricărei manifestări sau a oricărui gest. Morala Evangheliei, morala creștină așadar, nu este morala faptei, ci este morala motivației faptei, este morala care răspunde mai puțin la întrebarea „ce am făcut?" și mai curând la întrebarea „de ce am făcut ceea ce am făcut?"

Noi, oamenii, am pervertit firea şi am transformat o făptură a lui Dumnezeu făcută să iubească, adică să se dăruiască jertfelnic şi fără nici un interes, am transformat-o într-o neostoită consumatoare de plăceri de tot felul, ceea ce este exact opusul iubirii. Din ceea ce a aşezat Dumnezeu în noi şi ar fi trebuit să slujească relaţiei dintre noi şi semenii noştri, dintre bărbat şi femeie, dintre părinţi şi copii, dintre prieteni, dintre vecini, dintre colegi, în loc să slujească această relaţie de dragoste, slujeşte frecvent poftei noastre de a-l consuma pe celălalt. Pentru că cine consumă lumea din jur, fie că lumea aceea este soţ, soţie, copil, prieten, vecin, coleg şi aşa mai departe, acela are o fire pervertită. Iar firea se perverteşte cultivându-i de mic poftele, dorinţele şi patimile. În momentul în care apare impulsul foarte puternic al genului bărbătesc sau femeiesc, tinerii trebuie să fie foarte atenţi pentru că aceasta este una din marile şi foarte frecventele capcane ale firii umane. Medicina contemporană spune că este o cale sănătoasă,

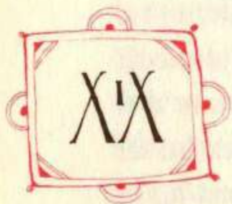
îmbucurătoare, ca tânărul sau tânăra să îşi satisfacă impulsul acela, poftele trupului, după bunul plac şi chiar să şi le autosatisfacă. Aceasta mi se pare cea mai dramatică siluire a firii. De aceea este păcat şi de aceea păcatul acesta se urcă la Dumnezeu, pentru că făptura care suntem noi nu am făcut-o noi înşine, cum spuneam. De aceea, în limbajul nostru bisericesc, al preotului care spovedeşte, în toate cărţile bisericeşti, în textele mai vechi şi în traducerile mai vechi, păcatul este socotit datorie. De aceea cerem lui Dumnezeu să ne ierte datoriile sau să ne lase datoriile, pentru că tot ceea ce greşim noi este un lucru pe care trebuia să-l facem şi nu l-am împlinit faţă de Dumnezeu, sau un lucru pe care nu trebuia să-l facem şi l-am făcut, afectând sau pervertind, cum spuneam, firea creată de Dumnezeu, de care beneficiază fiecare dintre noi, tot prin alegerea şi voia lui Dumnezeu. Nu luăm aminte la ceea ce a sădit Dumnezeu în noi. Deseori ne ascundem în spatele ignoranţei, deşi nu cred că suntem atât de ignoranţi. Ştim aproape toţi ce e bine şi ce e rău, ce ţine firea pe traiectoria ei pozitivă

spre împlinirea ei și ce o scoate de pe traiectoria corectă. Dar se pare că suntem neputincioși. Păcatul, dacă este amânată spovedania, ceea ce se întâmplă foarte mult și foarte frecvent, îmbolnăvește firea, o îmbolnăvește atât de greu încât aproape că omoară sufletul și ne transformă în existențe foarte insensibile, nesimțitoare. Nu mai simțim de exemplu lipsa dragostei, nu mai simțim faptul că noi înșine nu mai iubim, ci trăim numai în logica firii noastre căzute, păcătoase și pervertite, egoiste. Supraviețuim, doar! Dumnezeu însă ne cunoaște neputința și ne oferă, iată, șansa restaurării, înnoirii și a împăcării. Putem să redobândim prospețimea după orice păcat pe care l-am săvârșit, dacă ne biruim cât mai repede posibil și alergăm la preot să mărturisim păcatul în goliciunea lui, fără nici un fel de menajament.

Omului îi scapă faptul că boala sufletească este cu mult mai vătămătoare decât boala trupească. Diferența o face faptul că boala fizică este simțită, pentru că vine cu durere fizică, cu suferință și cu neputință trupească și, mai mult decât atât, este simțită de orice om, oricare ar fi starea lui, oricare ar fi capacitatea lui de înțelegere, oricare ar fi capacitatea lui și puterea lui de simțire a lucrurilor. În timp ce boala cealaltă, cea sufletească, nu este simțită, nu este înțeleasă, nu este percepută, deși ea aduce cu sine drame mari, pentru că îl așază pe om în incapacitatea de a funcționa, de a viețui după rânduiala pe care a așezat-o Dumnezeu în el la facere. Mântuitorul Hristos îi surprinde pe cei care se aflau martori ai vindecării minunate, prin aceea că nu îl vindecă de boala trupească pe paralitic întâi de toate, ci îl vindecă de boala sufletească, iertându-i păcatele.

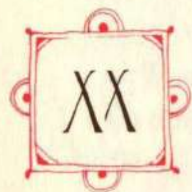

Omul de astăzi se îndulcește cu amăgirea că el este cel care hotărăște ce este bun și ce este rău pentru el, că își este sieși criteriu. Este o foarte evidentă amăgire, o iluzie. Omul nu-și este sieși criteriu, nu hotărăște el limitele normalității. Nu poate fi el criteriu, pentru că nu el este autorul conceptului uman pe care-l întrupează. Criteriul este cel care a conceput, cel care a gândit așa pe om. Aceste limite au fost puse în el de Cel care l-a făcut. Omul trebuie să se conformeze acestor limite. Este adevărat că este liber, absolut liber. Dar libertatea trebuie citită în acești termeni. Omul este liber să rămână în limitele normalității firii sale sau să iasă din aceste limite, dar trebuie să știe că ieșind din limitele firii și din rosturile firii, riscă moartea sau pervertirea gravă a vieții. Este liber, cum spune Scriptura, să aleagă între viață și moarte, între binecuvântare și blestem. Trufia sau naivitatea cu care cei mai mulți dintre contemporanii noștri își revendică dreptul de a judeca ei înșiși ce este bine și ce este rău pentru ei nu-și are niciun temei.

Omul este o existență dată, nu are nicio contribuție la elaborarea propriului concept, nici măcar la hotărârea de a exista sau nu, sau de a exista într-o condiție sau alta. El este liber să-și asume existența dată și să viețuiască conform traseului existențial dat sau să nu viețuiască conform acestui traseu. Dar nu are sub nicio formă capacitatea de a modifica conceptul inițial. Ar trebui în mod normal să fie, nu doar încântat, ci fascinat, uimit de ceea ce reprezintă conceptul uman pe care el îl întruchipează și poate chiar ar fi, dacă ar cunoaște măcar o parte din șansele și posibilitățile lui. Cei care caută să schimbe firea, fie nu-și cunosc firea și potențialul ei uriaș, fie fac numai experiența firii pervertite de păcatele părinților și ale strămoșilor sau de păcatele proprii. Cine se răzvrătește sau este nemulțumit de propria fire și de limitele ei este un naiv, pentru că cea mai elementară și evidentă logică îi demonstrează că el nu putea exista decât în condițiile în care există. Orice modificare în datele existenței lui ar fi condus la existența altcuiva. Singura lui șansă de a exista este condiția concretă în care există.

Trebuie să lămurim și înțelesul corect al cuvintelor poruncă, normă, canon, regulă, folosite în limbajul bisericesc. Auzul acestora generează sau întrețin

frecvent mentalitatea că dinspre Biserică vin numai obligații, constrângeri, privațiuni și că, în consecință, sunt mulți oameni care se țin departe de Biserică tocmai pentru că o confundă cu spațiul în care se pun bariere și limite unei viețuiri libere, la discreția fiecăruia. În consecință și spovedania este privită tot ca o impunere din partea Bisericii. Dar lucrurile stau tocmai invers: Biserica este prin excelență spațiul libertății și dincolo de Biserică sunt riscurile înrobirii omului sau pierderii libertății. Porunca lui Dumnezeu de a nu minți, de exemplu, pe care o afirmă și o propovăduiește Biserica, atunci când este respectată, îl păzește pe om de riscul alunecării lui într-un mod de viață amăgitor, construit nu pe adevăr, ci pe minciuni și înșelăciuni. Nerespectarea poruncii de a nu minți îl face pe om rob minciunii, care este o decadență, o boală, o cădere de la normalitate. Același lucru se poate spune despre oricare dintre poruncile

lui Dumnezeu și ale Bisericii. Poruncile Bisericii sunt cele ale Evangheliei Mântuitorului Hristos și ele indică și jalonează calea pe care trebuie să meargă omul pentru a evita căderile și deraierile și, deci, pentru a avansa spre împlinirea sa existențială. Dacă unele au un caracter prohibitiv, o fac numai pentru a arăta omului ce nu trebuie să facă pentru că îi face rău, îi dăunează. Poruncile sau învățătura Biserici arată firea adevărată a lucrurilor, descoperă omului sensul lucrurilor, care deseori îi scapă din diverse motive. Când Biserica spune „Să nu ucizi! Să nu furi! Să nu minți! Să iubești! Să fii blând! Să fii milostiv!", ea nu constrânge pe nimeni la nimic, ci afirmă lucruri firești, de bun simț. Toate poruncile Bisericii sunt confirmate de firea lucrurilor, de o analiză sau o reflecție elementară asupra realității vieții. Poruncile sunt uneori aidoma medicamentelor sau terapiei de orice fel, pe care nimeni nu le dorește, dar toată lumea recurge la ele pentru a se vindeca, pentru a reveni la starea de dinainte de boală. Spovedania sau mărturisirea păcatelor este o astfel de terapie a sufletului cu efecte globale asupra existenței omului.

XXI

De unde vine această înclinare a omului spre rău? De ce nu merge omul firesc și constant pe această cale a iubirii, a binelui? Dacă logica care stă la baza conceptului uman este cea a iubirii, a binelui, de unde vine, atunci, înclinarea lui spre rău? Credința creștină vorbește de un moment dramatic al căderii omului primordial, de unde și moștenirea înclinației spre rău a firii umane. Îl invocăm pe acesta pentru că el este semnul libertății, premisă absolut necesară pentru împlinirea iubirii, dar și risc major pentru cădere. Aici este măreția ființei umane: are în față viața și moartea, binecuvântarea și blestemul, iubirea și ura, și este chemată să aleagă, tocmai ca dovadă a libertății absolute de mișcare. Tot aici putem semnala și faptul că tocmai în existența înclinației firii umane spre rău se afirmă adevărul conform căruia omul își exercită și opțiunea sa pentru bine, dar și determinarea pentru exercitarea efortului necesar pentru împlinirea binelui. Într-un fel, deși primește totul de la Creator, stă în libertatea lui să-și asume sau nu

chemarea firii spre împlinire și să-și manifeste voința liberă prin a lucra așezarea, menținerea, creșterea și înaintarea lui pe traiectoria liberă. Făcând acest lucru absolut liber, omul participă la propria sa creație și este deplin responsabil pentru evoluția sa. Deși primește existența în dar, este conceput așa încât are libertatea să primească sau să refuze darul propriei sale existențe. Căderea este în firea omului, pentru că firea omului este schimbătoare și nestatornică, așa cum ne spun Părinții, dar cum putem și noi înșine certifica. Caracterul schimbător al firii umane este însă, în același timp, și un mare dar. Tocmai faptul că firea este schimbătoare face posibilă schimbarea în bine, restaurarea firii căzute. Firea schimbătoare este supusă căderii, dar are și șansa ridicării.

Să ne îndepărtăm puțin de perspectiva aceea abstractă, speculativă a păcatului în sine. Deseori, când mergem la spovedanie, spunem păcatele limitându-le la numirea și enumerarea lor: am mințit, am furat, am desfrânat, am lăcomit, m-am mândrit. O astfel de abordare ignoră ceea ce spuneam mai sus, anume că păcatul este ceva ce afectează relația noastră cu cineva, este un eșec al nostru în strădania de a fi ființe iubitoare, este o alunecare de la relația onestă, corectă, frumoasă, respectuoasă și iubitoare cu semenii noștri și cu Dumnezeu. Corect ar fi să spunem: „Am mințit lui Dumnezeu! Am păgubit pe fratele meu! Am lăcomit în dauna celui de lângă mine! Am supărat pe Dumnezeu mâncând mai mult decât aveam nevoie. Am nedreptățit pe fratele meu!" Să ne amintim mărturisirea fiului risipitor: „Ridicându-mă, voi merge la tatăl meu și-i voi zice: Tată, am greșit la cer și înaintea ta!" Păcatul se manifestă în relația cu semenii noștri, cu lumea înconjurătoare și în relația noastră cu Dumnezeu. Nu există alt

spațiu în care se manifestă păcatul. Păcatul afectează relația dintre noi oamenii și relația noastră cu Dumnezeu. Sunt mulți credincioși mai vârstnici care și astăzi își încep spovedania cu cuvintele: „De la ultima spovedanie am supărat pe Dumnezeu cu următoarele păcate!", exprimând astfel simțământul că prin orice păcat aduce supărare lui Dumnezeu. Această expresie este dovada unei foarte corecte înțelegeri a spovedaniei.

Spovedania este un act între mine și Dumnezeu. De ce cerem lui Dumnezeu iertare pentru toate păcatele noastre? O facem pentru că în cele din urmă,

în orice direcție am păcătui, dacă ducem gândul până la capăt, tot lui Dumnezeu greșim. Dacă, de exemplu, greșim înspre noi înșine, cu lăcomii, cu desfrânări, cu beții, cu urâciuni, cu invidii, cu ură, ne otrăvim pe noi înșine și afectăm darul lui Dumnezeu care este viața noastră. Disprețuind în orice fel darul, Îl supărăm, Îl mâhnim pe Dăruitor, evident. Când păcatul nostru afectează pe semenii noștri, pe frații noștri sau lumea înconjurătoare, de asemenea se urcă și la Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este Tatăl tuturor oamenilor, iar lumea aceasta este făcută de Dumnezeu ca să ne bucurăm de ea, iar când noi o călcăm în picioare, sigur că cel mai mult Îl afectăm pe Cel care ne-a dăruit-o nouă și semenilor noștri în egală măsură. Ca să conștientizăm în această direcție păcatul, trebuie să înțelegem că tot ceea ce se întâmplă în viața noastră, în viața noastră de familie,

profesională, socială, individuală, comunitară, în biserică, tot ceea ce se întâmplă cu noi până la urmă se desfășoară, se valorizează în spațiul relației dintre mine și Dumnezeu. Spovedania este un act între mine și Dumnezeu. Spovedania își află rostul și noi îi descoperim rostul și intensitatea și nevoia numai în măsura în care conștientizăm relația noastră personală cu Dumnezeu. Că eu, Constantin preotul, sunt într-o relație personală cu Dumnezeu, că Dumnezeu Se raportează la mine personal, iar eu trebuie să răspund la fel de personal. Nu poate exista dialog decât într-o relaționare personală în care cei doi sunt conștienți de relație și desfășoară un dialog foarte asumat și dorit, o relație de dragoste, în fond. Eu, atunci când mă îndrept înspre dialogul cu Dumnezeu, mă cercetez pe mine însumi ca să văd cum mă aflu față de Dumnezeu. Și cu siguranță voi afla că sunt în foarte mare neregulă, mă voi rușina, dar știu că nu pot închega un dialog cu Dumnezeu dacă nu mă împac mai întâi cu Dânsul, dacă știu că L-am supărat în vreun fel anume sau m-am separat într-un fel anume

de Dânsul sau L-am hulit în vreun fel anume, sau am ofensat măreţia Lui dumnezeiască. Cumva, simt nevoia să mă împac, să depăşesc toate aceste obstacole care s-au ridicat între mine şi Dumnezeu, aşa cum se întâmplă şi între noi oamenii. Când ies din cuvântul tatălui sau mamei, când sunt mai mic sau chiar mai mare, când fac lucruri pe care cu siguranţă tatăl meu le socoteşte necuviincioase, le fac în ascuns. Când mă întorc la tata să-l îmbrăţişez sau să-l văd, voi simţi mustrarea conştiinţei şi reţinerea din pricina lucrurilor ruşinoase sau necuviincioase pe care le-am făcut. Păcatul ne separă, face să apară imediat o distanţă, o barieră între noi şi Dumnezeu şi între noi şi semenii noştri. De aceea este foarte mare şansa spovedaniei, pentru că putem să refacem dialogul de dragoste personal dintre noi şi Dumnezeu, îndepărtând bariera. Acesta este lucrul cel mai important. Noi, de cele mai multe ori nu ne gândim la refacerea dialogului cu Dumnezeu, la împăcarea cu Dumnezeu, ci ne gândim mai curând la efectele păcatului. Să scăpăm de chinul conştiinţei, să scăpăm de inerţia negativă

care inhibă fiinţa umană, care aduce asupra noastră tristeţea, care aduce asupra noastră lipsa chefului de viaţă, care aduce asupra noastră o durere sufletească sau chiar o suferinţă fizică. Nimeni nu va fi bucuros şi nu va gusta bucuria adevărată adunând înlăuntrul său păcat după păcat sau greşeală după greşeală. De aceea, spovedania ne împacă mai întâi cu Dumnezeu şi numai după aceea ne restaurează.

Între noi și Dumnezeu există o relație personală, o relație vie, dinamică. Nici eu, nici Dumnezeu nu suntem două noțiuni, două concepte, două abstracțiuni. Este o relație concretă, la fel cum

este cea cu soțul, cu soția, cu părinții, cu copiii, cu prietenii, relație în care lucrurile sunt foarte dinamice și în care este foarte mare nevoie de atitudini și de comunicare. Omul care merge să se spovedească se raportează la Dumnezeu continuu, în tot ceea ce face, și simte frecvent că i-a greșit lui Dumnezeu, făcând lucruri ce nu trebuiau făcute sau nefăcând ceea ce ar trebui să facă. Așa cum pentru funcționare normală și pozitivă a relației cu semenii noștri avem frecvent nevoia de a cere și a primi iertare unul altuia pentru inevitabilele greșeli, tot așa pentru funcționarea relației cu Dumnezeu este nevoie de a cere iertare, tot pentru inevitabilele greșeli față de Dumnezeu. Pentru o corectă și completă conștientizare a greșelilor este nevoie ca omul să aibă o corectă percepție, înțelegere și simțire a ceea ce este Dumnezeu. Cu cât îți este mai apropiat

Dumnezeu, cu atât mai evidente sunt greșelile și cu atât nevoia de mărturisire și de cerere a iertării este mai mare. Nu Dumnezeu are nevoie să știe păcatele mele, ci eu am nevoie să mi le recunosc în fața Lui. Pentru ca relația să funcționeze, eu simt nevoia să spun lui Dumnezeu, cu care am un dialog nemijlocit în rugăciunile mele de fiecare zi, ce cred și simt că i-am greșit. După cum iarăși simt nevoia și mă bucur că mi se oferă prilejul, prin intermediul unei practici dintotdeauna a Bisericii, să-mi mărturisesc păcatele lui Dumnezeu prin mijlocirea preotului, pentru a primi în chip vădit iertarea de la el, în numele lui Dumnezeu.

XXV

Împărtășania este legată de Spovedanie. Nu te poți împărtăși, nu poți îmbrățișa pe cineva, nu te poți așeza la masa cuiva dacă ești certat cu acel om. Cu Dumnezeu nu te poți împărtăși, dacă ești certat, supărat, separat. Trebuie să te împaci cu El, iar împăcarea se face prin spovedanie, adică prin a-I cere iertare: „Doamne, am greșit, iată ce am făcut cu trupul pe care mi l-ai dat Tu, iată în ce mizerie am intrat! Iartă-mă, Doamne, n-am să mai cad, încerc să nu mai fac. Poate de o mie de ori am să mai cad, dar eu o să mă zbat să nu mai cad!" Aceasta este o împăcare și primești de la Dumnezeu dezlegare și te poți împărtăși. Nu te poți împărtăși în orice stare, așa cum nu te poți îmbrățișa cu cineva la modul mincinos și ipocrit, nici când ești certat, nici când i-ai făcut un rău. Aceea nu este îmbrățișare, ci este trădare, ca sărutul lui Iuda. Nu putem înțelege spovedania decât în acest context, al relației cu Dumnezeu.

XXVI

Taina Spovedaniei mai este numită și Taina Pocăinței. Lucrul fundamental pe care îl împlinim și îl arătăm în timpul spovedaniei este pocăința. Cuvântul pocăință este puțin compromis de prea multa lui folosire de către unii frați ai noștri de altă tradiție creștină, care s-au numit pe ei înșiși pocăiți. Nu au folosit rău cuvântul, dar l-au absolutizat, l-au supralicitat rupându-l de celelalte realități și au generat o imagine respingătoare. Totuși, noi continuăm să folosim acest cuvânt și înțelegem ce înseamnă el. Cuvântul pocăință exprimă o realitate esențială. Mântuitorul nostru Iisus Hristos rezumă întreaga Sa propovăduire prin apelul la pocăință: „Pocăiți-vă căci s-a apropiat Împărăția cerurilor!" (Matei 4,17). Același îndemn recapitulativ îl întâlnim și în predica Sfântului Ioan Botezătorul: „În zilele acelea, a venit Ioan Botezătorul și propovăduia în pustia Iudeii, spunând: Pocăiți-vă că s-a apropiat împărăția cerurilor" (Matei 3,2). Așadar, odată cu nașterea Mântuitorului și cu apropierea Lui de noi, pe care omenirea

nu o sesizează în deplinătatea ei, Dumnezeu ne devine foarte apropiat, foarte intim. Ne cheamă să ne deschidem porțile propriei existențe pentru ca El să sălășluiască înlăuntrul nostru. Pentru această apropiere și deschidere suntem chemați să arătăm pocăință, părere de rău pentru modul nostru de viață și dorință de schimbare, adică să conștientizăm greșelile și păcatele noastre, să le mărturisim lui Dumnezeu și să ne schimbăm viața. Lucrul acesta este esențial în Biserica noastră. Dacă luați aminte la toate slujbele noastre, la toate rugăciunile pe care le face preotul în biserică în numele tuturor credincioșilor sau pe care le face fiecare credincios atunci când se pregătește să meargă la biserică, toate încep cu mărturisirea păcatelor, întâi cu conștientizarea stării noastre păcătoase, cu mărturisirea păcatelor și cu cererea de iertare către Dumnezeu. Nu ne putem imagina să mergem spre Dumnezeu cu sufletul plin de greșeli sau păcate.

Intensitatea pocăinței noastre nu este dată de râvna noastră neapărat, ci de măsura conștientizării prezenței lui Dumnezeu în noi, de cât de apropiat Îl avem pe Dumnezeu, de măsura în care avem sentimentul că Dumnezeu este lângă noi. Dacă Îl avem pe Dumnezeu la o mare distanță de noi și Îl simțim mai mult ca pe o idee, ca pe un concept, cum deseori se întâmplă, intensitatea pocăinței noastre este foarte scăzută și recunoașterea păcatelor noastre și mărturisirea lor devine mai curând un obicei, o rutină, o formulă exterioară care nu ne aduce mare folos. Dacă ne-am apropiat de Dumnezeu, fie că L-am trăit în viața noastră într-un fel anume, L-am simțit aproape de noi pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos sau pe Maica Domnului sau pe Sfinții lui Dumnezeu, fie într-un moment de încercare, fie într-un moment de durere sau de bucurie sau de întâlnire în biserică, atunci toate lucrurile se schimbă înlăuntrul nostru și se schimbă și perspectiva pe care o avem asupra spovedaniei. Luați aminte la acest lucru: cât vedeți

de importantă Biserica, cu tot eşafodajul ei, cu episcopi, cu sinoade, cu preoţi şi protopopi şi clădiri, cu icoane, liturghii şi parastase, toate sunt în slujba relaţiei personale a fiecăruia dintre noi cu Dumnezeu. Biserica este în slujba relaţiei mele cu Dumnezeu şi a fiecăruia dintre oameni în parte cu Dumnezeu. Aşa a rânduit Dumnezeu lucrurile. Noi trebuie să înţelegem şi să aşezăm lucrurile în această perspectivă şi în această orientare.

Pilda fiului risipitor este cel mai frumos şi mai convingător exemplu. În această pildă se rezumă cel mai elocvent mişcarea omului care păcătuieşte, se în-

depărtează de Dumnezeu, simte vitregia vieţii departe de Dumnezeu, apoi îi pare rău şi hotărăşte să se întoarcă şi să ceară iertare Tatălui, rugându-L să nu-l mai primească de data aceasta ca pe un fiu, ci ca pe unul dintre argaţii Săi. Tatăl se bucură nespus pentru întoarcerea fiului şi-l primeşte ca pe un fiu, dându-i chiar mai multă cinste decât avea înainte. În acest context vorbeşte Mântuitorul despre bucuria care se face în cer pentru un păcătos care se pocăieşte, care îşi dă seama că a greşit şi se hotărăşte să-şi schimbe viaţa: „Că aşa şi în cer va fi mai multă bucurie pentru un păcătos care se pocăieşte, decât pentru nouăzeci şi nouă de drepţi, care n-au nevoie de pocăinţă" (Luca 15, 7). În pilda fiului risipitor avem şi exemplul fratelui celui mare, care rămâne în ascultarea Tatălui său, dar îşi pierde sensibilitatea faţă de fratele său. Când fratele cel păcătos se întoarce şi este primit cu cinste şi cu bucurie de Tatăl, fratele cel

mare se întristează și reproșează Tatălui că pentru el, deși a fost cuminte, nu a făcut niciodată așa o petrecere. În răspunsul Tatălui către fiul cel mare aflăm și răspunsul la întrebarea de ce Se bucură atât de mult Dumnezeu pentru întoarcerea celor păcătoși, adică pentru pocăința lor, pentru cei care ajung să-și recunoască greșelile și le mărturisesc cu părere de rău: „Acest fiu al meu pierdut a fost și s-a aflat, mort a fost și a înviat." Dumnezeu, ca un tată, se bucură de întoarcerea fiului pierdut și nu-i reproșează greșeala. Faptul întoarcerii, al regăsirii, al revenirii este prea important, este totul de fapt, pentru ca să mai ia seama la ce fusese înainte. Desigur, aici avem de-a face cu logica iubirii care domină fără excepție realitățile dumnezeiești și nu cu logica dreptății omenești, care se va manifesta în atitudinea fratelui celui mare și care simte nevoia să reproșeze fiului risipitor păcatele săvârșite și să nu găsească motiv să se bucure de întoarcerea acestuia. Pentru cine iubește cu adevărat – așa cum iubește Dumnezeu pe oameni – nu mai contează ce a fost înainte, contează faptul întoarcerii, faptul regăsiri, al restaurării, al revenirii la starea

cea dintâi. În pilda fiului risipitor avem paradigma clasică privitoare la conștientizarea păcatului și mărturisirea lui cu părere de rău și cu dispoziție de a plăti pentru el: „Voi cere tatălui meu să mă primească, nu ca pe un fiu, ci ca pe unul din argații Lui." Conștientizarea greșelii, a păcatului, echivalează cu regăsirea de sine, cu venirea în fire dintr-o amăgire, dintr-o rătăcire. Pilda ne spune că fiul cel risipitor a avut un moment de trezire, de venire în sine, de recuperare a lucidității, de ieșire din amăgire și de hotărâre. Imaginea pe care ne-o oferă pilda fiului risipitor este atât de grăitoare pentru a înțelege motivația spovedaniei ca și motivația strădaniei de a nu păcătui. Țelul este unul singur, anume acela de a fi cu Tatăl, de a fi împreună cu ceilalți. A trăi înseamnă a fi cu ceilalți, a fi sensibil la ceilalți, a te bucura să fii cu ceilalți. În același timp, existența păcatului, a greșelilor, consemnarea lor în conștiința noastră și depozitarea în subconștient, evident cu conotații mustrătoare, este un argument că în ființa noastră, chiar dacă nu acceptăm conștient acest lucru, există nevoia raportării la o instanță mai presus de noi, mai presus de oameni.

Ce dobândim mărturisindu-ne păcatele? Iertarea! Prin Spovedanie vine împăcarea pentru că, recunoscându-ne greșelile și păcatele, apoi mărturisindu-ne lui Dumnezeu, primim iertare de la El. Iertarea iarăși este o realitate și un foarte mare dar pe care ni l-a dat Dumnezeu, pe care îl experimentăm frecvent în relațiile dintre noi, oamenii. Cine o face cu tot sufletul, adică iartă cu tot sufletul, gustă și binefacerile iertării. Iertarea este o foarte mare binecuvântare. Nu există altă cale de împăcare dintre om și om și de împăcare a omului cu Dumnezeu în afara iertării. Niciun tratat, niciun pact, niciun fel de înțelegere în scris, absolut niciun fel de acord nu realizează împăcarea. Împăcarea este realizată la modul propriu de iertare. Iertarea însă trebuie precedată în mod obișnuit de părerea de rău și de mărturisirea greșelilor, precum și de cererea de iertare. Este atât de importantă iertarea, încât Dumnezeu, dorind să ne așeze pe calea împăcării, a restaurării, a pocăirii, care este spovedania, ne îndeamnă să facem exercițiul iertării semenilor, condiționând iertarea dată de Dânsul nouă, prin iertarea pe care o dăm noi semenilor noștri: „Că de veți ierta oamenilor greșelile lor, ierta-va și vouă Tatăl vostru Cel ceresc; Iar de nu veți ierta oamenilor greșelile lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșelile voastre." (Matei 6, 14-15) Să ne amintim și de faptul că în rugăciunea Tatăl nostru, un alt mare dar dumnezeiesc, între lucrurile puține și esențiale cuprinse acolo este și acela al iertării păcatelor, condiționată de asemenea de iertarea de către noi a greșelilor semenilor: „Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri." Această condiționare nu este una arbitrară și cu atât mai puțin impusă de un Stăpân autoritar, ci este o condiționare care slujește așezării noastre pe calea iertării.

Există un mecanism al descărcării de consecințele greșelilor sau ale păcatelor: iertarea. Când omul face ceva rău, are o mustrare de conștiință pentru că

răul respectiv se înregistrează ca atare în conștiința sa. Înmulțirea greșelilor, a relelor sub orice formă, încarcă negativ conștiința și omul își pierde liniștea și pacea lăuntrică, lucru care-i afectează calitatea vieții și a celor care trăiesc în jurul lui. Putem scăpa de mustrarea de conștiință dacă ne cerem iertare celui căruia i-am greșit și acela ne iartă. Am greșit față da tata sau față de un prieten cu ceva – l-am mințit, l-am amăgit sau am făcut orice altceva greșit față de ei –, mă simt rușinat și apăsat, îmi pierd liniștea interioară, comportamentul meu față de ei este afectat. Toți am făcut experiența acestor lucruri și iarăși toți știm că mărturisind greșeala și cerând iertare ne regăsim pacea și liniștea, recăpătăm seninătatea relației cu ei și ne simțim ușurați. Am scăpat de povara conștiinței care înregistrase fapta rea și mă mustra. Dimpotrivă, dacă din rușine sau din teamă

sau din neglijență și nepăsare nu-mi cer iertare, apoi vin și alte greșeli sau fapte rele, conștiința se încarcă și mai mult, apăsarea este și mai mare, neliniștea, de asemenea. Se instalează nemulțumirea de sine. Încet-încet încercăm să uităm. Este posibil să și uităm, dar uitarea aceasta ne costă pierderea sensibilității, instalarea nesimțirii și reducerea trezviei, adică a participării la viață. Trece viața pe lângă noi, cum se spune. Iertarea este singura cale reală de a recupera pacea în urma săvârșirii unei greșeli care a afectat pe cineva. Nu este întâmplător faptul că Evanghelia insistă atât de mult pe tema iertării. Ce se întâmplă însă cu greșelile care nu afectează neapărat pe altcineva, ci pe noi înșine – sunt lacom și simt că-mi fac rău cu prea multa mâncare sau prea multa băutură; sunt leneș și simt că-mi fac rău cu delăsarea, cu amânarea, cu tergiversarea lucrului, cu somnul; sunt egoist; sunt nestăpânit, nu-mi stăpânesc gândurile, poftele, instinctele, simțurile și înțeleg că toate acestea îmi fac rău. Conștiința mea înregistrează ecourile repetate ale acestor lucruri sau atitudini negative și crește

mustrarea de sine sau apăsarea, neliniştea, nemulţumirea, tristeţea. Ei bine, există şi în această situaţie şansa iertării şi descărcării conştiinţei. Dacă avem un strop de credinţă în Dumnezeu putem să-i cerem Lui iertarea, El fiind Cel căruia Îi datorăm în cele din urmă existenţa şi Cel către care urcă efectul greşelilor noastre tocmai pentru că afectează darul existenţei primit de la Dumnezeu.

Iertarea este soluţia din noi. Cu toţii ştim şi am gustat şi înţelegem ce înseamnă pacea noastră lăuntrică în relaţie cu cei de aproape. Când ajungem să nu mai vorbim cu tata sau cu mama, sau cu soţul sau cu soţia, sau când ajungem să ne spunem cel mult bună ziua, să trăim ca doi duşmani, trebuie să ne amintim că putem ieşi din aceste stări prin iertare. Şi ceea ce a făcut Dumnezeu cu foarte multă înţelepciune – să luăm aminte iarăşi! –, ne-a creat ca oameni dându-ne soluţiile eventualelor probleme înlăuntrul nostru, nu în afară, nu în ceilalţi. Dacă Dumnezeu nu ar fi făcut pe om având în sine toate soluţiile, atunci făptura lui Dumnezeu n-ar fi fost desăvârşită, nu ar fi fost liberă. Făptura lui Dumnezeu nu este un eşec, nu este un rebut, ci este un lucru făcut bine. O dovadă este şi faptul că a aşezat în noi soluţii pentru toate situaţiile. Iertarea este o astfel de soluţie. Tu poţi aduce pace înlăuntrul tău iertând pe cel care ţi-a greşit şi refăcând astfel relaţia, nu aşteptând iertare de la celălalt sau să ţi se ceară iertare de către celălalt.

Chiar și atunci când nu ți se cere iertare, în orice situație, chiar dacă ți se pare că nu tu ești cel care a comis cea mai mare greșeală sau a generat cearta sau supărarea, tu prin iertare poți aduce împăcarea și pacea. Desigur, iertarea presupune disponibilitate de sacrificiu. Tocmai de aceea este calea prin excelență de restaurare a relației, pentru că se întemeiază pe hotărârea de a jertfi propria dreptate sau de a renunța la bunurile, materiale sau morale, de care ai fost păgubit și care stau la rădăcina supărării.

Există în om o potrivnicie continuă în relația sa cu Dumnezeu. Există de fapt o potrivnicie la adresa a tot ceea ce este bun. Binele se face cu greu, cu strădanie, cu silire. Răul se face singur, ușor, vine de la sine. Aceasta este dovada căderii omului, dovada faptului că în el este funcțională o inerție negativă, o tendință de împotrivire la împlinirea sensului real al existenței. Dacă, într-adevăr, omul este făcut de Dumnezeu și chemat să trăiască împreună cu El, atunci va simți potrivnicia față de relaționarea cu Dumnezeu și ispita viețuirii autonome, fără Dumnezeu. Va face experiența nenumăratelor obstacole care se așază în calea realizării relației cu Dumnezeu: amânarea, amăgirea că se poate descurca singur și, cel mai adesea, lupta necredinței hrănită de tot felul de lucruri ieftine. Dacă omul dă curs acestei ispite de emancipare, de separare de Dumnezeu, atunci el va trebui să-și ofere continuu argumente împotriva existenței lui Dumnezeu, pentru a-și hrăni și pentru a-și liniști conștiința. Există un alt nivel de

manifestare a potrivniciei la cei care cred în Dumnezeu și încearcă să viețuiască ținând seama de El, rugându-se, închinându-se, încercând după putință să se păstreze în cadrul unei viețuiri creștinești. Potrivnicia, în aceste cazuri, se poate manifesta în a nu ajunge să concretizezi lucrurile sau să le faci cum trebuie. Sunt foarte mulți oameni credincioși care nu ajung să se spovedească, ajung foarte rar la biserică, la Sfânta Liturghie. Și aceasta nu pentru că nu doresc, ci pentru că nu reușesc, ceva îi ține departe. Este vorba de potrivnicia firii și de potrivnicia vrăjmașului lui Dumnezeu și al oamenilor, diavolul. Omul trebuie să știe că pentru a merge la spovedanie și pentru a primi eliberarea de sarcina cea grea a păcatelor, trebuie să stăruie, să se silească, să vrea cu tot dinadinsul. Există în Pateric un cuvânt care spune că din partea omului Dumnezeu nu așteaptă decât un singur lucru, și anume să vrea. Voința și exprimarea voinței este expresia libertății omului. Înainte de orice, omul trebuie să-ș exprime cu multă limpezime și fermitate voința. Să-și spună stăruitor sieși că vrea să

se spovedească, să-și recunoască și să-și mărturisească păcatele. Acesta este primul pas. Al doilea pas, constatând că, deși vrea cu tot sufletul, nu poate, este să mărturisească lui Dumnezeu, în rugăciune, că vrea să meargă la preot, dar nu poate, și să-I ceară ajutorul.

XXXIII

A se lua aminte la potrivnicia susținută de diavolul însuși. În zilele noastre, acest personaj este de multe ori trecut cu vederea, deși numele lui este pomenit mai mult decât numele lui Dumnezeu, mai ales de către cei necredincioși sau indiferenți sau nepăsători. Ba mai mult, trece în fața multora ca un personaj nevinovat, simpatic. Lucrurile nu stau așa. Ne spun cei care au făcut experiența luptei directe, piept la piept cu diavolul. Când omul este ținut departe de Dumnezeu de propria nepăsare sau de propriile amăgiri, atunci prezența diavolului nu se face simțită. Când, însă, omul se hotărăște ferm să se apropie de Dumnezeu și stăruiește în a face aceasta practic, atunci apar potrivniciile diavolului. Să ne amintim de istorioara din Pateric, unde ni se spune că întreaga cetate a Alexandriei, scufundată în păcat, era păzită de un singur diavol, care mai mult dormea, în timp ce o mănăstire era în grija unor legiuni întregi de diavoli, care luptau neobosiți. Fel de fel de obstacole, la nivelul gândului sau chiar la nivelul împrejurărilor.

Gândul de amânare – „o să mă duc și eu la spovedit, dar nu acum" – este de la diavol. Omul crede că este vorba de propria gândire. Propria gândire în această situație ar fi pozitivă și ar determina la împlinirea cât mai rapidă a dorinței, nu la amânarea ei. Nenumăratele motive scoase în calea gândului de a merge la spovedanie: că preotul nu este potrivit, că mă rușinez, că își va schimba părerea despre mine, toate sunt tot de la diavol. Îmi vine în minte un cuvânt al Sfântului Ioan Scărarul, care spune că atunci când bate toaca de slujbă la mănăstire, primul care se trezește este diavolul, care ia la rând chiliile monahilor și unuia îi spune „Tu mai stai că ești bătrân sau ești bolnav, să meargă mai întâi cei tineri sau cei sănătoși." Altuia îi spune „Tu mai odihnește-te puțin că ieri ai fost la ascultare grea, să meargă mai întâi cei care sunt mai odihniți" și câte altele.

Când ne spovedim? Ne spovedim ori de câte ori este nevoie. Cel mai înțelept ar fi să ne spovedim când simțim că am săvârșit păcatul. Să nu-l

lăsăm să se așeze înlăuntrul nostru, ci să alergăm la preot să-l mărturisim. Să cerem iertare pur și simplu, lucru care nu ia foarte mult timp preotului, nici nouă nu ne ia foarte mult timp. Se poate rezolva în câteva minute. Obișnuim însă să ne spovedim în special în posturi, lucru care s-a îndătinat, a devenit tradiție și nu întâmplător, pentru că în posturi ne apropiem mai mult de Dumnezeu, ne hotărâm să ne apropiem mai mult de Dumnezeu. În posturi ne ajutăm și cu postul și cu sporul de rugăciune ca să ne subțiem un pic simțurile cele duhovnicești, fapt pentru care simțim mai clar, mai limpede păcatul din noi și urmările păcatului, simțim mai clar și mai limpede răutățile noastre la adresa celorlalți sau lipsa noastră de simțire la adresa lui Dumnezeu. Postul ne ajută. De aceea ne spovedim în post. Preoții și duhovnicii îndeamnă pe credincioși ca înainte de orice

spovedanie să postească, ceea ce este foarte bine. Dar dacă s-a întâmplat să cazi într-un păcat greu, aleargă la preot fără să mai postești. Ne spovedim în posturile mari, nu numai în temeiul pe care tocmai l-am amintit, că ni se subțiază un pic simțirea sufletească, ci și pentru că după posturi vin sărbătorile mari, ceea ce înseamnă, într-o rânduială foarte generoasă a lui Dumnezeu, retrăirea istoriei iconomiei dumnezeiești, planului lui Dumnezeu, retrăirea lucrării lui Dumnezeu în lume. O manieră tainică, cum spuneam noi, de întâlnire cu Dumnezeu, cu Hristos cel răstignit pe cruce, cel batjocorit și răstignit, de întâlnire cu Hristos cel înviat. Ei bine, aceste întâlniri ale noastre cu Dumnezeu nu se pot întâmpla oricum, după cum nu ne putem întâlni în orice stare cu cei dragi ai noștri, ci simțim nevoia să ne curățim un pic. Uneori ne spălăm doar exteriorul. Nu ne ducem oricum îmbrăcați la mama și la tata, nici la un prieten, nici la o persoană dragă, ci ne înnoim într-un fel, ne primenim. Schimbarea exterioară este expresia unei stări lăuntrice. Dorim să ne schimbăm, recuperând o

stare bună, atât exterioară cât și lăuntrică, deoarece prețuim persoana sau persoanele la care mergem, le respectăm și dorim ca prin această primenire să le arătăm respectul și prețuirea. Când mergem să ne întâlnim cu cineva drag, ne străduim să ne recuperăm, pe cât posibil, chipul nostru cel mai bun. Și pentru aceasta este nevoie deseori de schimbarea, nu numai a hainelor, ci și a stării noastre sufletești.

Ne spovedim în mod obligatoriu înainte de a ne împărtăși, pentru că Sfânta și Dumnezeiasca Împărtășanie este semnul împăcării depline cu Dumnezeu, este motivul pentru care Mântuitorul Hristos ne avertizează că, atunci când ne apropiem de altar să ne aducem darul și ne amintim că este cineva supărat pe noi, să mergem să ne împăcăm cu acela mai întâi. Mergem la împăcarea cu Dumnezeu și iată, El nu ne primește certați cu semenii noștri. Deci la Dumnezeiasca Împărtășanie trebuie de fiecare dată să ne spovedim. Sunt și momente foarte importante în viața noastră când ne putem spovedi sau chiar trebuie să ne spovedim. Înainte de a ne căsători, înainte de o călătorie, înainte de începerea unui serviciu, înainte de un examen foarte important, când copiii noștri trec prin momente importante din viața lor, când însoțim pe cineva ca naș la cununie, când botezăm un prunc, etc. Lucrurile acestea sunt știute. Le reamintesc, accentuând că facem acest lucru pentru

că nu ne putem prezenta oricum în fața lui Dumnezeu. Trebuie să ne curățim, trebuie să ne împăcăm. Prin urmare, în momentele importante din viața noastră, pentru că dorim și cerem ajutorul și binecuvântarea lui Dumnezeu, se cuvine în mod special să ne spovedim pentru a ne înfățișa lui Dumnezeu măcar cu conștiința stării noastre reale, dacă nu cu dispoziția de a ne schimba, de a ne înnoi.

Există nevoia ca în preajma sărbătorilor mari să ne spovedim, să ne curățim, să fim pregătiți, pentru că „agonisirea" de păcate, de eșecuri existențiale,

de căderi, de alunecări, de răutăți ne asfixiază pur și simplu ființa, ne limitează sufletul, ne împietrește, ne face mai puțin simțitori și, așa cum ne spălăm fizic, are și sufletul nevoie de o spălare, de o primenire periodică. Să ne spovedim și vom vedea cum devenim mai ușori, mai limpezi. Este o foarte mare șansă pentru om, spovedania. Să ne amintim ce ușurare simțim când ne biruim rușinea și mărturisim unui cunoscut sau prieten o greșeală față de el care ne apăsa conștiința. Omul agonisește foarte multe căderi, neputințe, foarte multe eșecuri. Evit să folosesc cuvântul păcat, deși este un termen tehnic, ca să nu rămânem într-un limbaj care nu spune nimic, pentru că uneori este prea des folosit. Merg în direcția aceasta pentru ca omul să înțeleagă că păcatul este un eșec, o cădere, o neputință, o alunecare, un insucces, o greșeală, care se înregistrează în banda lui

de înregistrare sufletească și-i apasă sufletul. Ne mărturisim și păcatul se șterge prin mărturisire și prin iertare. Lucrul acesta îl facem și între noi. Nimic nu face pace între două persoane decât iertarea, iertarea mijlocită de mărturisire. Mărturisirea celuilalt că a greșit, a suspectat, nu a avut încredere în tine, te-a înșelat, te-a mințit și-i pare rău, te determină să-l ierți. Este o foarte mare taină aceasta, din perspectiva duhovnicească, nematerială a lucrurilor. Există în noi un mecanism foarte complex unde se desfășoară, de altfel, aspirația noastră esențială, aceea de a iubi. În cele din urmă, păcatul este un obstacol în calea iubirii, este o cădere, o alunecare de la șansa noastră și de la elanul nostru de a iubi semenii, de a-L iubi pe Dumnezeu, lumea, natura, creația. A iubi este sensul propriei noastre existențe, este ceea ce ne umple. A greși este omenește, dar tot în firea omului este așezată șansa de a lua drumul de la capăt.

Cel mai important lucru este să combatem obișnuința, inerția care ne face oarecum nesimțitori. Dacă ne spovedim numai în temeiul unei rânduieli formale, pentru că a venit ceasul să mă spovedesc, că este începutul postului sau sfârșitul postului, fără să mă cercetez suficient, fără să mă trezesc suficient, riscurile sunt majore. Primul lucru pe care trebuie să-l facem este să generăm, să dăm naștere în noi înșine unei trezvii. Părinții rugători, pustnicii care sunt vii și trezvitori, părinții niptici, pledează pentru acest proces de trezvie continuă. Zbaterea lor aproape continuă și nevoințele lor vizează această trezvie. Ei spun că atunci când te duci la rugăciune, când te hotărăști să te rogi lui Dumnezeu, la rugăciunea ta de dimineață sau de seară sau la pravila ta obișnuită sau la rugăciunea ta de nevoie, într-un moment important sau într-o situație de nevoie, de durere mare, nu începe rugăciunea ta înainte de a te trezi un pic. Și trezirea aceasta, spun dânșii, foarte practic, se face printr-un moment mai scurt sau mai prelungit de

introspecție, de analiză a lăuntrului nostru în fața lui Dumnezeu. Și să spui: „Doamne, iată vin la Tine să mă rog! Dar cum sunt eu? Cine sunt eu? Ce am făcut eu pentru Tine sau din ceea ce trebuia să fac față de Tine? Cum sunt? Știu ce se întâmplă cu mine sau nu știu? Sunt conștient de mine însumi, sunt inconștient, sunt treaz, sunt adormit, sunt simțitor, sunt nesimțitor, mă frământ, nu mă frământ, sunt împietrit? Cum sunt?" Momentul acesta, fie și foarte scurt, ne ajută un pic să ne trezim. Momentul în sine este o trezvie. Ne ajută să ne adunăm. Când mergem la Dumnezeu, trebuie să ne adunăm, mai ales când mergem să ne spovedim. Noi preoții acumulăm tot felul de atitudini. „Părinte am venit să mă spovedesc, dar nu prea știu ce să spun. Parcă aveam ceva în minte, dar acum am uitat tot!" Ni se întâmplă să auzim frecvent astfel de atitudini. Vă dați seama cât de trează este respectiva persoană?! Simțim că lucrurile sunt împietrite, cum se întâmplă cu majoritatea dintre noi, că nu este în noi nicio frământare, nicio rezonanță, nicio adiere, să spun așa, decât o

minimală preocupare la nivelul minții. Calcule. Socoteli. Mintea este câteodată atât de uscată, este atât de speculativă, este într-o logică atât de moartă, încât aproape că nici nu contează, ba reprezintă și o foarte mare capcană. Trebuie să ne întrebăm ce simțim atunci când ne aflăm în fața lui Dumnezeu. Și dacă nu simțim nimic, de ce nu simțim? Să fim onești cu noi înșine. Și atunci primul lucru pe care îl spunem preotului acesta să fie: „Părinte, sunt împietrit, mort sufletește, nu simt aproape nimic! Mă mai doare suferința aproapelui sau a copilului, dacă se întâmplă. În rest nimic. Nici spre mine, nici spre Dumnezeu, nici spre oameni." Dacă ne spovedim adormiți sau împietriți e una, iar dacă ne spovedim treji este cu totul altceva.

Marele paradox pe care îl vedem în Sfintele și Dumnezeieștile Evanghelii este că aceia care cad în păcate grele sunt mai treji decât cei care le

ocolesc. Ferească Dumnezeu să fie un îndemn la păcate grele. Nicidecum! Împietrirea noastră nu vine de la nesăvârșirea păcatelor, ci împietrirea noastră vine de la îndreptățirea de sine în urma constatării noastre că noi nu prea facem păcate mari, noi nu suntem criminali cum sunt criminalii, nici desfrânați cum sunt desfrânații, nici, nici, nici. Aceasta generează împietrire. Ne scapă, așa cum spun duhovnicii, păcatele subțiri pentru că ne-am construit singuri o părere de sine care se cheamă mândrie și care este prima pe lista păcatelor și care se aseamănă foarte mult cu căderea demonilor. Așadar, să încercăm să mergem la spovedanie, trezindu-ne. De aceea Biserica rânduiește ca înainte de spovedanie să se facă o anumită pravilă, să se facă anumite rugăciuni ca să ne trezim, ca să ne adâncim un pic în propria conștiință de sine, să ne simțim un pic pulsul lăuntric,

iar pentru aceasta ne ajută mult darul lui Dumnezeu. Când ne îndreptăm spre spovedanie, trebuie să avem, cum spunem astăzi, foarte multă determinare. Orice am gândi, orice am simți, să nu dăm înapoi, pentru că vrăjmașul ne mai împiedică, ne strecoară gânduri felurite, că nu acum să mergem, ci mai târziu, că parcă nu ar fi atât de greu și rușinos ce ai făcut, etc. De aceea, eu celor care se spovedesc la mine, deși sunt o fire foarte îngăduitoare și respect foarte mult mișcarea liberă a omului pentru că am crescut așa și pentru că am simțit la un moment dat că și Dumnezeu la fel face, adică respectă foarte mult mișcarea liberă a omului, totuși văzând cât de mare este neputința omenească, am început să le impun un ritm minimal obligatoriu: „Dacă nu veniți măcar în fiecare post, nu veniți două posturi la rând, vă scot de pe listă, înțelegând prin aceasta să nu mai veniți la mine la spovedit, ci să vă duceți în altă parte".

XXXIX

Toată viața am căutat să înțeleg ierarhia lucrurilor, să aflu care este cel mai important lucru. Cred că cel mai important este să aibă omul o cât mai vie conștiință de sine, o cât mai vie conștiință a sinelui, o cât mai corectă și completă citire a sinelui, ce se întâmplă cu mine, cât simt, cât sunt de sănătos și de întreg sufletește... Eu aduc propria-mi mărturie că suntem foarte departe de ceea ce trebuie să fiu și că marea majoritate dintre noi suntem cuprinși de această împietrire, de această nesimțire. Funcționăm în relație cu ceilalți așa, automat, într-un fel inconștient, făcând față solicitărilor minimale care vin din partea celuilalt, dându-ne la o parte ca să nu dea celălalt peste noi, răspunzând la bună-ziua sau adresând automat întrebarea *Ce faci?* În timp ce omul este chemat să ajungă la un nivel de trezvie, de conștiință de sine, care să înglobeze lumea întreagă, începând desigur cu cei apropiați. De aceea se vorbește în Evanghelie de aproapele, să îl iubești pe aproapele tău, începi cu cel aproape de tine și să

reușești să îi înglobezi și să îi ai înlăuntrul tău pe toți ceilalți. Și mărturia cea mai convingătoare și adevărată în sensul acesta este starea pustnicilor pe care îi invocăm, iată, foarte des. Pentru că la polul opus față de noi sunt acești oameni care părăsesc lumea, se nevoiesc, se luptă cu ei înșiși și în cele din urmă duc cea mai cruntă luptă, aceea cu gândurile. Ei se curățesc atât de mult și, mai mult decât orice, se trezesc atât de mult pe ei înșiși, ajung la o așa de avansată trezvie a ființei, încât sunt extrem de sensibili la tot ce se mișcă în jurul lor și mai ales sunt extrem de iubitori și solidari cu lumea. De aceea nu încetează să plângă cu adevărat și să se roage continuu pentru starea lumii. Ei ajung la un sentiment foarte profund de solidaritate și de compasiune față de toți oamenii, căci nu poți, viu fiind și văzând starea celui de lângă tine de cădere, de nesimțire, de moarte sufletească, să fii nepăsător. Și durerea lor nu este atât pentru suferințele și bolile fizice, ci pentru împietrirea și moartea sufletească a oamenilor, pentru afundarea lor în întunericul și captivitatea păcatului fără să-și dea seama.

Cei suferinzi trupeşte se fac sănătoşi sufleteşte, îşi recuperează sănătatea sufletească, în timp ce noi, cei sănătoşi trupeşte, suntem şi rămânem bolnavi

XL

sufleteşte şi împietriţi. Şi împietrirea noastră se manifestă în gesturi şi atitudini de viaţă zilnice, care se încadrează în tot soiul de meschinării, tot soiul de nemulţumiri, tot soiul de certuri, tot soiul de lucruri de nimic, care ne stârnesc mânia, nemulţumirea la adresa celuilalt, judecata la nesfârşit, la nesfârşit, a tuturor celorlalţi... Încât, cu un efort de luciditate, putem cel puţin constata că într-adevăr suntem bolnavi sufleteşte şi boala aceasta sufletească e foarte gravă pentru că afectează capacitatea noastră de a vieţui în adevăr, de a ne strădui să dăm conţinut şi consistenţă relaţiilor noastre cu cei din jurul nostru, să înţelegem, să respectăm, să cinstim, să fim solidari, să ajutăm, să iubim pe ceilalţi. În Paterice – ca de altfel în toate istorisirile cu oameni duhovniceşti până în zilele noastre – întâlnim nenumărate cazuri când părinţii se bucurau că sunt încercaţi de boli şi

suferinţe trupeşti şi nu făceau niciun efort pentru a scăpa de ele, ci, dimpotrivă, faceau pentru a le reţine asupra lor. Suferinţa este preţul pe care-l plăteau pentru dobândirea şi creşterea trezviei sufleteşti, duhovniceşti, a sănătăţii sufleteşti. La acestea se adaugă şi paradoxul bucuriei de a fi batjocoriţi şi ocărâţi de oameni, tot pentru că ocările şi batjocurile oamenilor îi ajutau să lupte împotriva părerii de sine, a slavei deşarte şi a mândriei, stări păcătoase şi bolnăvicioase ale sufletului. Este motivul pentru care îi numeau sincer binefăcători pe batjocoritorii şi umilitorii lor. Această răsturnare de perspectivă nu este chiar ciudată şi împotriva oricărei logici, cum ar părea la prima vedere, ci este chiar logică dacă luăm în calcul şi realitatea sufletească a omului şi întreg mecanismul vieţii lăuntrice a omului.

Modul trupesc de viețuire este acela în care suntem dominați de comenzile și nevoile trupești, iar cel duhovnicesc este acela în care ne ridicăm la

aspirațiile sufletești sau duhovnicești. Slăbiciunea trupească este de cele mai multe ori semnul întăririi duhovnicești. Să ne amintim atitudinea finală a Mântuitorului Hristos, care Se lasă pe Sine batjocorit în toate felurile, suferind de bună voie chinuri și suferințe trupești care culminează cu răstignirea și moartea. Din perspectiva înțelegerii sau percepției trupești aceasta este o atitudine de slăbiciune și de înfrângere totală și definitivă. Înfrângerea fizică ajunge la culme odată cu omorârea adversarului. Era atât de puternică această percepție a lucrurilor, încât chiar și ucenicii apropiați ai Mântuitorului au fost biruiți de ea și s-au risipit și chiar lepădat de El din pricina evidenței exterioare, fizice, a înfrângerii și omorârii Învățătorului lor. Și totuși, din perspectiva duhovnicească, a te lăsa de bună voie batjocorit, umilit la maximum,

lovit, schingiuit și în cele din urmă omorât prin cea mai batjocoritoare moarte a timpului era semnul unei mari puteri și al unei capacități duhovnicești extraordinare, concretizate în răbdare, îndurare și mai presus de orice, în iubirea față de toți oamenii, inclusiv față de cei care instrumentau chinurile, batjocura și moartea. Consecința sau rodul acestei atitudini a fost Învierea sau slăvirea dumnezeiască și tot ceea ce a urmat acesteia.

Înfrânarea și postul sunt instrumente esențiale în încercarea noastră de a muta nivelul de viețuire de la cel trupesc, material, exterior, fizic, la cel duhovnicesc, lăuntric, sufletesc. Acest lucru nu se poate realiza prea ușor. Aproape toți, dacă suntem onești cu noi înșine, vom constata că ajungem captivi modului de viețuire trupească, chiar dacă ne ridicăm de sub presiunea instinctelor primare. Există o expresie mult mai subțire sau subtilă a acestui mod de viețuire trupească, când devenim captivi unor patimi sufletești, cum este părerea de sine sau mândria sau slava deșartă, cele mai des întâlnite. Acestea par a se înscrie într-o motivație lăuntrică, sufletească a atitudinilor și faptelor noastre, prin urmare par a trimite la un mod de viețuire sufletească. Numai că foarte ușor putem înțelege că de fapt ele ne păstrează tot în exterior, în afară, la realitățile ce pot fi măsurate. Mândria, ambiția, iubirea de slavă deșartă se întrețin, se hrănesc cu atitudini și fapte trupești, exterioare.

Finalitatea faptelor săvârșite pe temeiul mândriei sau al ambiției este aceea de a fi văzute, numărate și consemnate de oameni. Am putea da multe exemple. Când facem o casă pentru noi, o putem facem mai mare pentru că ne rugăm la Dumnezeu să avem mai mulți copii sau o facem pentru a ne făli. Prima motivație este sănătoasă și este expresia unui mod de viață duhovnicesc, a doua este expresia unui mod de viață trupesc.

XLIII

Păcatul nu trebuie înțeles juridic, ca încălcare a unei legi, a unei convenții, ci ca eșec existențial, ca ceva care se întâmplă în noi greșit. Astăzi greșit, mâine greșit, poimâine greșit, așa se pervertește nivelul nostru existențial și funcționarea noastră sufletească. Dincolo de legile fizice care stăpânesc acest organism uman, există evident și legile sufletești. Un om care se minte pe sine de exemplu, acela se îmbolnăvește grav. Dacă îi minți pe cei din jur, măcar nu te minți pe tine însuți. Dacă ajungi să te minți pe tine însuți, alienarea, înstrăinarea este deplină, te pierzi complet. Și poți să îți păstrezi sinceritatea față de tine însuți mărturisindu-te în fața lui Dumnezeu, la rugăciunea ta care poate fi ca o spovedanie. Cel mai greu lucru – iată iarăși fac o mărturisire ca preot, de 30 de ani spovedesc oameni – cel mai greu lucru pentru om este să se citească pe sine însuși. Nu se poate citi, nu poate înțelege ce e înlăuntrul lui, nu poate înțelege de ce a avut o atitudine sau alta, de ce

o reacție sau alta rămâne foarte la suprafață și judecă circumstanțele, împrejurările, cu pornirea de justificare, de îndreptățire, de dezvinovățire. În loc să se judece pe sine nemilos, judecă pe alții, mai ales pe ceilalți, amăgindu-se că tot răul vine de la celălalt. Și dacă se întâmplă să facă el ceva rău, va căuta o cauză în afară de sine. Își va spune că din cauza celuilalt, că n-a fost acela atent, sau că nu l-a respectat, sau că nu i-a venit în întâmpinare, și așa mai departe.

Mărturisirea ca atare a păcatelor și îndrumarea duhovnicească sunt două lucruri diferite. Aceasta din urmă însoțește de cele mai multe ori mărturisirea

păcatelor. Există o confuzie, după părerea mea, și la nivelul percepției preoțimii și la nivelul percepției mirenilor, o confuzie între mărturisirea propriu zisă a păcatelor și îndrumarea duhovnicească. Dacă le amestecăm și nu avem limpede, nici preotul, nici credincioșii, distincția între acestea, le afectăm pe amândouă, și mărturisirea păcatelor, și îndrumarea duhovnicească. Eu optez ca spovedania păcatelor să fie ușor disociată în mintea noastră, bine ar fi și în practică, de problema așa zisei îndrumări duhovnicești. Pentru că este atât de importantă mărturisirea păcatelor, ea nu trebuie să fie concurată sau umbrită de nimic altceva. Când mergi să-ți mărturisești păcatele, încearcă să realizezi trezvia despre care vorbeam, fă-ți listuța cu păcate în minte și mergi la părintele și spune: „Eu nevrednicul, netrebnicul, leneșul, întinatul, de la ultima spovedanie, am mâniat pe

Dumnezeu, m-am separat de Dumnezeu și de semenii mei, am tulburat firea pe care mi-a dat-o Dumnezeu cu următoarele păcate: m-am lăcomit, și spun că m-am lăcomit în fiecare zi la toate cele trei mese. Am simțit asta, am mințit, mint de dimineața până seara, sunt neatentă cu soțul meu, cu soția mea, cu copilul meu, nu iau seama la ceilalți, nu mă controlez, am săvârșit cutare lucru, cutare, faptă." Să le spui pe toate în goliciunea lor. „Îi cer lui Dumnezeu să mă ierte prin dumneavoastră și să îmi dați canon. Amin." Aceasta este mărturisirea păcatelor. Este bine să fie foarte limpede, disociată de orice altceva. Sigur, credinciosul vine să ia și sfat de la duhovnic, dar trebuie să o facă după ce a terminat mărturisirea păcatelor. Îndrumarea duhovnicească însă este un lucru foarte special. Nu este așa de simplu. Pentru ca să primească cineva îndrumare duhovnicească trebuie să se așeze foarte conștient într-o relație personală duhovnicească cu părintele duhovnicesc, să-i ceară sfat. De asemenea și părintele față de fiul duhovnicesc trebuie să se așeze într-o relație foarte personală. Nu se merge

la necunoscuți pentru sfat duhovnicesc. Este foarte important caracterul personal, pentru că Dumnezeul nostru este un Dumnezeu personal, nu este un ceva, ci este un Cineva. Și pentru că dragostea înseamnă relația cu cineva, nu cu ceva, atunci noi trebuie să facem exercițiul acesta care de fapt este exercițiul raportării noastre la Dumnezeu.

Sfatul preotului este altul decât cel al psihologului sau al oricărui sfătuitor, pentru că el ia în calcul și se face luându-L în calcul pe Dumnezeu Însuși,

prezența și lucrarea Lui continuă. De aceea, când cerem sfat preotului să avem în minte lucrul acesta, că preotul nu ne va da un sfat lumesc, iar dacă se întâmplă să o facă, greșește. Nu ne va da un sfat întemeiat în logica și în așteptările noastre omenești și lumești, ci ne va da un sfat sau ne va indica o soluție întemeiată pe adevărul Evangheliei Mântuitorului Hristos, pe credința Bisericii, pe adevărul ultim și esențial că omul și lumea aceasta, oricât de avansate și complexe ar fi ele, nu-și sunt suficiente, nu sunt singure și autonome, ci țin de un Dumnezeu viu și adevărat, care le-a făcut și le ține în existență. Când credinciosul vine cu o problemă conflictuală, când are de împărțit ceva cu o rudenie sau cu oricine altcineva și mă întreabă ce să fac, părinte, să-l dau în judecată, să-mi caut dreptatea, eu îi spun direct că dreptatea se caută la tribunal, nu la biserică. La biserică vine omul pentru

că-şi asumă cât poate calea credinţei care este calea Crucii, calea jertfei. Cum o fi să-ţi faci cruce tot timpul, să porţi la gât cruce, să săruţi crucea la biserică şi apoi să te duci să dai în judecată pe fratele tău ca să-ţi faci dreptate? Rabdă nedreptatea, renunţă la al tău, fă jertfă! Aceasta este soluţia creştinească. Culmea acestei atitudini se manifestă uneori chiar în biserică, între enoriaşii râvnitori, care dintr-un motiv sau altul se mai sfădesc pe cine stă în care strană sau pentru alt nimic şi vin la preot să li se facă dreptate. „Dreptate la tribunal, mamaie!", le spun. „La biserică, răbdare, du neputinţa celuilalt!" Dreptatea duhovnicească este la antipodul dreptăţii lumeşti, omeneşti. A veni la spovedit pentru a primi îndreptăţire de sine este o ofensă adusă Mântuitorului Hristos care ne-a arătat calea jertfei!

Preotul primeşte un mandat, nu în temeiul puterii lui, ci în temeiul puterii dumnezeieşti. Întrebarea este de ce avem nevoie ca în dialogul nostru cu Dumnezeu să existe preotul? Ei bine, întâi de toate, pentru că preotul este, ca şi biserica, un spaţiu consacrat lui Dumnezeu. Aşa cum nu suntem toţi medici, deşi am putea fi, aşa cum nu suntem toţi profesori, deşi am putea fi, tot aşa nu suntem toţi preoţi, deşi am putea fi. Ci dintre noi sunt chemaţi unii care să se ocupe în mod special de relaţia noastră cu Dumnezeu. Aceasta este o rânduială de la Dumnezeu. Putem citi în Vechiul Testament cum a poruncit Dumnezeu lui Moise să rânduiască preoţi. Preotul slujeşte relaţia noastră cu Dumnezeu aşa cum medicul slujeşte cauza sănătăţii noastre. Preotul se ocupă, sau este chemat să se ocupe, poate uneori nu o face cum se cuvine, dar este chemat să se ocupe mult mai mult decât ceilalţi de relaţia cu Bunul Dumnezeu. Acesta este un aspect. Cei credincioşi sau apropiaţi de Dumnezeu ştiu că slujbele bisericeşti nu pot fi săvârşite de oricine,

în orice condiții. De aceea este nevoie de persoane consacrate care să se îngrijească continuu să-și păstreze condiția compatibilă cu slujirea lui Dumnezeu. Altul, la fel de important, este acela care ia în calcul nevoia suplinirii existenței și prezenței netrupești, prin urmare nevăzute, a lui Dumnezeu printr-o prezență văzută. Aceasta vine tot în ajutorul omului care poate intra foarte greu în relație cu Cineva nevăzut și imperceptibil la nivel sensibil. Exact, preotul oferă concretețe unei relații. Dumnezeu nu este trupesc. Preotul nu ține locul lui Dumnezeu, ci este semnul văzut al prezenței lui Dumnezeu. Unde este preotul, acolo este Dumnezeu. Deci, cine se întreabă în legătură cu această problemă trebuie să se întrebe de ce avem nevoie de preoție, de slujirea preoțească? Nu preotul, omul respectiv, bărbatul respectiv este necesar, ci preoția pe care o întrupează și o slujește respectivul bărbat-preot. Întrebarea de ce avem nevoie de preot nu o pun cei care merg la preot, ci o ridică cei care nu merg la preot. Am să-i rog să se cerceteze cu onestitate și vor constata că motivul îndoielilor

sau refuzului lor este acela că stau departe de Dumnezeu, dar invocă motivul că nu au nevoie de mijlocitor sau invocă defectele preotului, calitățile lui mai puțin performante. Este foarte mare nevoie de preot și cine face exercițiul acesta simte și înțelege funcția și lucrarea preoțească. Preotul nu se reprezintă pe sine. Avem nevoie de preot, așa cum avem nevoie de Liturghie, de biserică, de icoană, de cruce. Toate acestea sunt semne care se constituie într-un instrumentar palpabil al raportării noastre la Dumnezeu, al conținutului relației noastre cu Dumnezeu. Este o întreagă și frumoasă bogăție. Când pun mâna pe cruce, mă duce gândul la Dumnezeu. Când fac semnul crucii mi se duce gândul la Dumnezeu, se activează relația mea cu Dumnezeu. Când aprind o lumânare, se activează relația mea cu Dumnezeu, ca și atunci când mă întâlnesc cu preotul. Preotul este semn al prezenței lui Dumnezeu, cum spuneam. Când eram tânăr preot, mergeam pe stradă în parohia mea și am întâlnit un grup de copii mici care s-au îndreptat spre mine, cu veselie – copiii, până la o vârstă, sunt

foarte bucuroși când întâlnesc un preot și acest lucru nu este deloc întâmplător – și au început să mi se adreseze: „Taica părinte! Taica părinte! Tata popa!" Unul mai mic, cel mai mic probabil dintre ei, nu-și găsea cuvintele și eu am apucat să trec mai departe. Deodată aud în urma mea strigând pe cel mic: „Dumnezeu! Dumnezeu!" Preotul este semnul văzut – împreună cu toate cele bisericești – al prezenței lui Dumnezeu. Avem nevoie de acest semn, prin care se actualizează continuu relația noastră cu Dumnezeu, mai ales la nivel de comunitate, iar a fi preot nu este vreun privilegiu anume, ci este o foarte mare responsabilitate și un jug foarte greu de purtat. Preotul nu este acolo pentru că are nevoie Dumnezeu de el în relația Sa cu noi, ci preotul este acolo pentru că noi avem nevoie în relația noastră cu Dumnezeu de preot, prin prezența lui și prin faptul că este o persoană foarte concretă, în numele lui Dumnezeu. Acest lucru este unul funcțional, probat de o experiență de mii de ani.

Îndrumarul de spovedanie poate fi folositor pentru cine este la început. Eu prefer o cercetare cât mai sinceră a propriei conștiințe. Trebuie făcut efortul să te întrebi pe tine însuți ce ai greșit și față de cine și să mergi în fața preotului să-i mărturisești ce constați tu că ai greșit sau păcătuit. Preotul te poate ajuta cu un minimal chestionar. Circulă multe chestionare sau îndrumare pentru spovedanie, care ne pot ajuta să ne cercetăm pe noi înșine și să ne amintim păcatele. Firesc ar fi să avem în minte păcatele, să ne marcheze într-un fel răul pe care l-am făcut și să ne fie ușor să ni-l amintim la cea mai simplă cercetare de sine. Dacă nu ne mai amintim păcate grele, acesta este un semn de împietrire, de nepăsare și de nesimțire sufletească. E grav să fii în situația să spui preotului că ai făcut mai multe avorturi, dar nu mai știi câte. Este dovada tratării cu multă ușurință a unui păcat atât de grav, cum este uciderea propriului prunc. La prima spovedanie este posibil ca starea noastră sufletească să fie încă prea confuză, de aceea trebuie să insistăm

și să revenim cu a doua și cu a treia spovedanie, cât mai repede. Spovedania însăși ne va ajuta să ne trezim, să dezmorțim adâncurile sufletului și vor începe să apară la suprafață cu mai multă limpezime și cu multă simțire păcate vechi care se sedimentaseră.

Ascunderea păcatelor, este un lucru care ni se întâmplă tuturor, de rușine de cele mai multe ori. Ascunderea poate fi parțială sau totală. Parțială este atunci când spunem păcatul, dar, așa, pe ocolite, insinuându-l mai curând, trimițând la el, dar nu-l spunem gol-goluț, bănuind că preotul ar putea să-l înțeleagă și fără să-l spunem direct. Ascunderea totală este atunci când dintr-un motiv sau altul nu reușim să ne mărturisim, să ne deschidem. Uneori, desigur, nu descoperim unele păcate sau ne îndreptățim în ele și credem că este foarte bine ceea ce facem. Dacă avansăm un pic duhovnicește, cum spunem, ne dăm seama că am greșit. Atunci măcar să le mărturisim.

Cel mai adesea ne ține departe de spovedanie ignoranța. Dacă pentru sănătatea trupească și pentru bolile trupești avem o minimală informație, pentru

sănătatea sufletească suntem prea puțin informați. Lipsa de informare, însă, nu scuză pe nimeni, mai ales pe omul matur. Dacă omul s-ar interesa puțin de sine, de starea sa sufletească, atunci ar afla că spovedania este între mijloacele cele mai eficiente de însănătoșire sufletească, de ieșire din stările de neliniște sau tulburare, de depășire a perioadelor depresive și stresante din viața noastră și de păstrare a sănătății. Nimeni nu mai poate invoca faptul că nu a știut ce avea de făcut. Suntem datori să ne întrebăm despre viața noastră și să ne informăm cât mai mult posibil. Nepăsarea este ea însăși o stare păcătoasă, negativă, care afectează foarte frecvent pe om. Ajung să știu despre lucruri, să înțeleg ce mi se întâmplă, să știu că am săvârșit lucruri rele, care influențează negativ viața mea și pe a celor din jurul meu, dar nu fac nimic să îndrept lucrurile. Nu-mi pasă prea mult. Sunt într-un fel de

letargie. Nepăsarea este un semn al alunecării omului de la conștiința responsabilității față de sine și față de cei din jur. Este nevoie de trezire și de hotărâre. Nu este posibil să-mi dau seama că ceva nu este în regulă cu mine, cu lumea mea lăuntrică, cu sufletul meu, și să nu fac nimic. Aceasta este o evidentă lipsă de responsabilitate față de viața mea. Nepăsarea duce la împietrire și nesimțire. Împietrirea este vecină cu moartea sufletească. Omul împietrit nu mai simte ce i se întâmplă, ce se întâmplă în jurul său. Astfel de situații sunt foarte frecvente. De obicei, nepăsarea se instalează și pe fondul stăpânirii omului de o patimă sau alta, cum ar fi băutura, lenea, desfrânarea.

L

Cea mai mare piedică în calea mărturisirii păcatelor este o continuă stare de îndreptățire de sine. Această ispită este cea care-l ține departe pe om de orice dorință de schimbare. Acest impuls permanent de îndreptățire de sine este întreținut de judecata celorlalți. Judecăm pe ceilalți, de cele mai multe ori, pentru a ne arăta nouă înșine și celorlalți că suntem mai buni decât cei pe care îi judecăm, pentru a ne întreține părerea de sine. Numai că aceasta este o mare amăgire. Îți cultivi părere că ești bun comparându-te cu oameni neputincioși, răi, incompetenți, păcătoși, pătimași, sau, mai rău, cu un singur aspect negativ al celuilalt, trecând cu vederea pe cele pozitive. Aceasta este o greșeală evidentă, este o amăgire, ascunde o atitudine lăuntrică necinstită. În sine ta știi că nu este corect, dar o faci pentru a-ți întreține părerea de sine, părerea că ești bun, o părere falsă, întemeiată pe o evaluare eronată. Cine dorește să se măsoare cu adevărat nu o va face comparându-se cu oameni căzuți, păcătoși, necinstiți, superficiali, ci comparându-se cu modele, cu sfinți, cu ceea ce poate constitui un etalon.

LI

Este foarte frecventă ispita de a merge la spovedanie și a mărturisi păcatele celorlalți, să ne văităm de ei, de la începutul și până la sfârșitul spovedaniei. La spovedanie nu trebuie să-i spovedim pe ceilalți, să nu spunem păcatele lor. Este neînchipuit de greu. Cu toții suntem într-o permanentă îndreptățire de sine și chiar cele mai evidente păcate și greșeli ale noastre le punem în sarcina celor de lângă noi, amăgindu-ne pe noi înșine și încercând să convingem și pe ceilalți și chiar pe preot că am săvârșit răul din pricina celor de lângă noi, că ei sunt vinovați de păcatele noastre. Ca preot m-am confruntat frecvent cu această situație și târziu mi-am dat seama ca să pun o oarecare opreliște acestui fenomen. Acum pun brutal opreliște incriminării celorlalți. Când aud că cel care se spovedește începe să spună despre soț sau soție, despre mama sau tata, despre socru sau soacră, despre vecin sau șef sau colegă, îl opresc: „Spune-le pe ale tale, cu ce i-ai greșit tu celuilalt, nu cu ce ți-a greșit ție celălalt!" Acesta este un exercițiu pe care trebuie să-l facem foarte consecvent.

LII

Lecția pocăinței este lecția asumării propriei stări de neputință. Dar să vrei lucrul acesta și să cauți păcatul tău, nu pe al celuilalt. În relația dintre soți îndreptățirea de sine este piedica cea mai mare în calea împlinirii căsniciei, de altfel. Căci se deschid rechizitoriile din prima zi de nuntă, sau chiar încă dinainte, și nu se mai închid până în ziua morții, fiecare pledând pentru propria dreptate, nici unul nespunând „Eu sunt neputinciosul, eu sunt păcătosul!", ci fiecare pledând pentru dreptatea sa și pentru greșeala celuilalt. Evident că amândoi sunt păcătoși, evident că amândoi sunt neputincioși, e o stare foarte reală. Numai că abordarea este una potrivnică, contrară celei pe care ne învață Mântuitorul Hristos și în consecință este ineficientă. Numai dacă am schimba rolurile, în loc să îți arăt eu ție păcatele tale și tu mie pe ale mele, să și le arate fiecare pe ale sale și să nu se mai îndreptățească nimeni, am ajunge la pace într-o clipă. Dar nu putem, pentru că vrem mai mult dreptate decât pace, vrem mai mult dreptate decât pe

celălalt, vrem mai mult dreptate decât dragoste, atât de mult suntem capacitați de dreptatea noastră. Nu putem să ne sacrificăm nici măcar o aserțiune în care credem, un enunț în care credem, o spusă în care credem, nici la acela nu putem să renunțăm.

LIII

Amânarea este una din cauzele care ne împiedică să ajungem la Spovedanie. Ajungem la concluzia că trebuie să mergem să ne mărturisim păcatele, dar picăm victime amânării. „O voi face într-o buna zi!” Așteptăm o zi potrivită și de fiecare dată când ne propunem apare un motiv sau altul și amânăm din nou. De obicei, amânarea este o capcană a celor tineri, care se amăgesc cu gândul că au la dispoziție o viață întreagă. Au în vedere aspectul intrării în rânduială față de Dumnezeu, dar neglijează faptul că păcatele nemărturisite și neiertate exercită continuu o influență negativă asupra vieții personale, asupra stării sufletești. Cu cât se amână mai mult momentul spovedaniei, cu atât se instalează mai adânc insensibilitatea, împietrirea, nepăsarea, care în mod evident degradează calitatea vieții, pe de o parte, iar pe de alta slăbește din ce în ce mai mult voința omului. Amânarea ține și de instrumentele vrăjmașului omului și a lui Dumnezeu, ca și nepăsarea și ușurătatea.

LIV

Rușinea pare a fi o piedică reală ce trebuie trecută pentru a se hotărî cineva să-și mărturisească păcatele. Deși este încredințat prin păstrarea cu sfințenie a secretului spovedaniei, credinciosul se rușinează să-și mărturisească păcatele. Rușinea este întreținută de dorința de a-și păstra o anume imagine în fața preotului. Este o falsă problemă. Întâi de toate pentru că preotul, fiind duhovnicul multor credincioși, este primul care cunoaște neputința firii omenești și primește de la Dumnezeu o așa putere, încât nu se smintește de nimic. Preotul știe primul că biserica este spital, nu tribunal, cum spune Sfântul Ioan Gură de Aur, și că la biserică nu vin doar cei care au păcate. Toți au, dar la biserică vin cei care au conștiința păcatelor. La biserică și la spovedanie vine omul să se vindece, nu să-și facă dreptate, să se îndreptățească. Tocmai această schimbare de duh, de perspectivă, face diferența între orice soluție lumească și soluția pe care o reprezintă Bunul Dumnezeu. Rușinea există, dar ea trebuie biruită. Pentru a birui rușinea este

nevoie de curaj și de tărie, de hotărâre. Ca și în situația în care află de o boală trupească, omul se rușinează să spună celorlalți – mai ales de anumite boli trupești –, dar nu se va rușina să meargă la spital și la doctor pentru a mărturisi boala și pentru a căuta vindecare. Așa ar trebui să se întâmple și cu mărturisirea păcatelor. Preotul este ca și medicul. Alternativa la a nu birui rușinea este să lași să se agraveze starea sufletească, să se învechească păcatul. În cel mai rău caz, dacă nu poți birui rușinea, există soluția de a merge la un preot necunoscut, mai îndepărtat, la o mănăstire eventual, unde nu te cunoaște nimeni. Dar asumarea rușinii este un gest în plus de smerire, de recunoaștere a situației așa cum este ea, în timp ce evitarea mărturisirii păcatelor la preotul cunoscut este un semn că încă ești dominat de îndreptățirea de sine, de imagine. Dacă ne este rușine de semenii noștri ar trebui să ne străduim să evităm păcatul, pe cele rușinoase cu deosebire, teama de rușine ar putea deveni un aliat împotriva păcatului. Odată săvârșit, însă, păcatul, rușinea de a-l mărturisi funcționează negativ.

Odată cu moartea sa, omul va trece și printr-o judecată individuală sau particulară. Ne vorbesc Părinții și Învățătorii Bisericii despre faptul că moartea

aduce cu sine despărțirea sufletului de trup, adică dezbrăcarea omul de învelișul lui material și supraviețuirea ipostasului uman în structura sa nematerială, de suflet sau duh. Această despărțire de carapacea materială aduce cu sine implicit developarea integrală a vieții care s-a înregistrat la nivelul sinelui nostru lăuntric. Ceea ce am uitat datorită trecerii timpului, ceea ce nu am văzut niciodată datorită opacității ființării noastre trupești se va dezveli integral, fără știrbire și fără umbră. Odată cu trupul vom scăpa de grosimea și întunecimea simțirii și vederii noastre lăuntrice și ne vom afla spectatori îngroziți și înfricoșați ai filmului vieții noastre, al filmului adevăratului conținut al vieții noastre, nu a celui pe care l-am arătat noi lumii din interes sau de frică sau de rușine sau de obligație. Am convingerea că adevăratul conținut al vieții se constituie din suma mișcărilor noastre libere, care se

contorizează la nivelul celei mai adânci intimități și celei mai ascunse intenționalități. Și această confruntare va fi o judecată înfricoșătoare pentru că ne vom confrunta cu adevăratul nostru chip și cu agonisirea noastră de o viață. Tot ceea ce am ascuns o viață de ceilalți sau chiar de noi înșine se va vădi. Cuviosul Sofronie Saharov are un cuvânt în acest sens pe care îl redau aici în întregime, aducând puterea și autoritatea mărturiei unui sfânt al zilelor noastre: „Toată viața noastră pământească, de la naștere pană la ultimul suspin, va apărea în încheierea sa de pe urmă ca un singur act fără de întindere. Cuprinsul și calitatea ei va fi cu putință a le vedea într-o singură clipită. Închipuiți-vă un vas din cristalul cel mai curat, plin cu apă; dintr-o singură privire se poate spune dacă apa este curată sau nu și în ce măsură. Așa va fi cu noi după trecerea în cealaltă lume. Fiecare mișcare a inimii sau a gândului, chiar de o clipită, lasă o oarecare urmă în suma totală a vieții noastre. Să presupunem că în întregul soroc al ființării mele pământești doar o singură dată prin inima mea a străpuns un gând

rău, să zicem omorul (cf. Mt. 15:19). Și acest singur gând rămâne ca o pată întunecată pe trupul vieții mele, dacă nu va fi lepădat prin pocăința osândirii de sine. Nimic nu este cu putință a ascunde: *Nimic nu este acoperit care să nu se descopere, și ascuns care să nu se cunoască* (Luca 12,2-3). Noi adesea ne împăciuim cu gândul că nimenea nu ne-a văzut sau că nimenea nu știe ceea ce gândim și facem. Dar când suntem plini de grija pregătirii pentru vecinicie, atunci totul se schimbă și noi năzuim a ne slobozi de tot întunerecul din lăuntrul nostru." Și Cuviosul Sofronie invocă acest lucru pentru a invita pe oameni, ca, având în vedere iminența acestei judecăți individuale, să se îngrijească prin pocăință și mărturisire cât mai adâncă și mai amănunțită, să-și curățească sufletul, mintea și memoria adâncă a ființei sale de petele lăsate de păcatele, greșelile, fărădelegile lui mai mari sau mai mici.

De aceea, Cuviosul Sofronie și toți Părinții Bisericii fac pledoaria pentru amintirea sau pomenirea continuă a morții. Cei care trăiesc aproape de Dum-

nezeu și în mod deosebit cei care au ajuns la trăirea sensibilă a întâlnirii și a unirii cu Dumnezeu ne mărturisesc cum aceasta exercită o puternică simțire a petelor, a întunericului, a căderilor celor mai rafinate, fie și numai la nivelul gândului sau a mișcărilor ascunse ale inimii, și aduc instantaneu o zdrobitoare rușine în sufletul omului. Așa se face că în rugăciunile marilor Părinți Sfinți ai Bisericii întâlnim mărturisirea personală a păcatelor, încât ne și minunăm cum acești mari sfinți mărturisesc așa o stare păcătoasă. Faptul se datorează developării anticipate a stării omului, prin topirea celor trupești și înviorarea sau trezvia sufletului. Îmi vine în minte o mărturisire a Părintelui Nicolae Steinhard de la Rohia, grăitoare din acest punct de vedere. În urma vederii luminii dumnezeiești care i se arată într-o noapte în închisoare, eveniment pe care-l descrie în *Jurnalul fericirii*,

își mărturisește starea după încheierea acelei întâlniri minunate cu Dumnezeu și a împărtășirii în chip sensibil de cele dumnezeiești, de lumina dumnezeiască, despre care spune că nu era ceva, ci era Cineva: „De atunci îmi e nespus de rușine. De prostii, de răutăți, de scârnăvii. De toane. De viclenii. Rușine!" Prin cercetarea minuțioasă din timpul vieții a propriei conștiințe și memorii și prin recunoașterea și asumarea greșelilor, de la cele mai grosolane până la cele mai rafinate, și, evident, prin mărturisirea lor la Spovedanie, putem scăpa de mare parte din rușinea și groaza acelei judecăți. Nu este posibil ca omul să aibă la dispoziție această șansă și să nu recurgă la ea. Amintirea morții și a judecății care însoțește moartea ar trebui să fie un argument puternic pentru a recurge la spovedanie.

În credința creștină amintirea sau gândul la moarte este socotit ca fiind un factor pedagogic esențial. Să ne amintim tot timpul că suntem muritori. Să ne gândim și să avem în minte că vom muri într-o bună zi și că lucrul acesta se poate întâmpla oricând. Nu este vorba despre a ne teroriza cu gândul morții, ci, dimpotrivă, de a ne prețui viața tocmai pentru că este trecătoare și pentru că în cele din urmă se va dovedi scurtă. În practica mea preoțească am întâlnit oameni care, confruntați cu amenințarea morții printr-o boală nemiloasă și depășind momentul, se înțelepțeau foarte mult. Cine s-a confruntat cu o situație limită care i-a adus aminte de moarte a dobândit un plus de sobrietate, un plus de înțelepciune. Copiii care trec prin anumite suferințe se maturizează mai repede. Se confirmă spusa Părinților Bisericii că amintirea morții înțelepțește pe om. Părintele Cleopa, marele nostru duhovnic de la Sihăstria spunea, reluând un cuvânt al Sfântului Vasile

cel Mare și dându-i emfaza personală: „Ce a zis Marele Vasile: Cea mai mare înțelepciune care păzește pe om de tot păcatul și-l duce la fericirea veșnică este să vezi pururea moartea înaintea ta. Moartea! Moartea! Moartea! Moartea! Moartea!.....” Pomenirea morții ne deschide perspectiva reală asupra vieții acesteia, tocmai prin înțelegerea chipului nostru ceresc, ne deschide ochii minții să înțelegem păcatul și virtutea și să dorim să ne curățim de păcat și de urmările lui în noi. De aceea gândul la moarte, măcar din când în când, măcar atunci când împrejurările vieții ne aduc aproape de ea prin moartea cuiva apropiat, trebuie luat în seamă și adâncit. Noi fugim de gândul morții și de amintirea morții. Cuviosul Sofronie de la Essex, mărturisește cât de mult l-a ajutat pe el harul pomenirii morții. Aflăm ce însemna pentru el pomenirea morții și că această stare este mult mai profundă decât ne putem închipui, deschizându-ne perspectiva reală asupra existenței noastre, împărțită între existența pământească și cea cerească: „La Sfinții Părinți

am aflat învăţătura despre această formă a harului. Pomenirea morţii este o anume stare a duhului nostru, cu totul deosebită de obişnuitul fapt de a şti că într-o zi vom muri. Minunata pomenire despre care este vorba scoate duhul nostru din gravitaţia pământului. Fiind o putere ce se pogoară de Sus, ea ne ridică şi pe noi mai presus de patimile pământeşti, ne slobozeşte de stăpânirea şi legătura pe care o au poftele vremelnice asupra noastră şi astfel, în chip firesc, ne face sfânt-trăitori. Fie şi într-o formă negativă, dar ea ne lipeşte strâns de Cel Vecinic. Pomenirea morţii ne dă experienţa nepătimirii, dar nu încă pe cea pozitivă, care se arată ca deplină putere a dragostei lui Dumnezeu; dar nici nu are un caracter curat negativ, ca şi cum ar fi ceva contrar dragostei. Ea curmă lucrarea patimilor şi prin aceasta pune început schimbării radicale a lucrării întregii noastre vieţi şi a caracterului înţelegerii tuturor lucrurilor. Însuşi faptul că ea ne dă a ne trăi moartea ca sfârşit al întregii zidiri întăreşte Descoperirea dată nouă, că omul este

chipul lui Dumnezeu şi, ca atare, este în putere a cuprinde în sine şi pe Dumnezeu, şi cosmosul zidit. Iar aceasta este în acelaşi timp începutul concretizării în noi a principiului ipostatic. Experienţa de care vorbim ne pregăteşte duhul spre o mai reală înţelegere a Descoperirii creştine şi a theologiei, al cărei temei este experienţa unei alte fiinţări."

Va exista o judecată finală. Va veni un moment când omul va da seamă de felul în care a gestionat și valorificat darul acesta măreț al vieții. Există o evalu-

are finală a modului și a măsurii în care am împlinit vocația noastră esențială de om, adică de ființă chemată să se împlinească iubind, chemată să devină la modul plenar ființă iubitoare. Lucrul acesta este susținut și de logica comună a lucrurilor, dar și de descoperirea dumnezeiască, de credința noastră creștină. O duminică de peste an, duminica lăsatului sec de carne, o săptămână înainte de începutul Postului Mare, este numită Duminica Înfricoșătoarei Judecăți. Se citește la Dumnezeiasca Liturghie fragmentul din Evanghelia după Matei în care este relatat cuvântul Mântuitorului Hristos despre Judecata viitoare. Judecata va avea loc la sfârșitul lumii și al istoriei: „Iar când va veni Fiul Omului întru slava Sa și toți sfinții îngeri cu El, atunci va ședea pe tronul slavei Sale. Și se vor aduna înaintea Lui toate neamurile." (Matei 25, 31-32) Criteriul judecății va fi unul singur,

anume sensibilitatea față de semenii noștri aflați în nevoi și solidaritatea față de ei arătată în fapt. Scena este de o simplitate cuceritoare, dar și de o forță convingătoare greu de contestat. Oamenii vor fi împărțiți în două categorii. De o parte – de-a dreapta – vor fi chemați cei care au dat să mănânce celor flămânzi, au dat să bea celor însetați, au primit pe cel străin, au îmbrăcat pe cei goi, au cercetat pe cel bolnav și au mers la cei aflați în închisoare. Iar de cealaltă parte – de-a stânga – vor fi chemați cei care, dimpotrivă, nu au făcut aceste lucruri. Verdictul final, dat în funcție de împlinirea acestui criteriu este unul dramatic: „Și vor merge aceștia la osândă veșnică, iar drepții la viață veșnică." (Matei 25,46) După judecata noastră, evaluarea finală cu urmări atât de dramatice poate să ni se pară minimalistă. Ne gândim că poate oamenii au făcut lucruri bune mult mai numeroase și mai importante decât cele menționate. Este oare prea puțin luat în calcul!? Criteriile nu sunt însă deloc minimaliste, ci ele recapitulează cele două porunci în care se cuprind, cum spune Domnul, „toată legea și toți

proorocii", adică tot adevărul despre viața noastră, despre rațiunea ultimă de a fi a omului, anume: „Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău și pe aproapele tău ca pe tine însuți." Felul în care prezintă Domnul lucrurile arată limpede că în iubirea aproapelui se cuprinde și iubirea de Dumnezeu. „Amin zic vouă, întrucât nu ați făcut unuia dintre acești prea mici, nici Mie Mi-ați făcut." (Matei 25,45) Iar în iubirea de oameni și iubirea de Dumnezeu se cuprind toate faptele bune, cu condiția ca ele să fi fost făcute pentru semenii noștri și nu pentru noi înșine. Toate faptele, lucrurile, atitudinile, proiectele noastre bune se recapitulează, așadar, în iubirea de semeni și în iubirea de Dumnezeu și toate cele rele se recapitulează și se exprimă în lepădarea de semeni și de Dumnezeu. Sfântului Isaac Sirul spune: „Când ajungem la dragoste, am ajuns la Dumnezeu." Spovedania sau mărturisirea păcatelor este o șansă unică de a recupera cea ce nu am făcut bine și ceea ce am făcut rău. Omul este supus greșelii și slăbiciunilor și neputințelor prin firea

sa, de aceea i s-a dat spovedania și iertarea ca șansă de a se recupera, de a reveni la starea de dinainte de greșeală. Există până în ultima clipă șansa omului de a se recupera și de a evita, prin urmare, verdictul osândirii veșnice. Sfintele Evanghelii și istoria Bisericii sunt pline de exemple în acest sens. Este emblematică din acest punct de vedere figura tâlharului de pe cruce care-și schimbă verdictul final, evitând osânda veșnică și dobândind viața veșnică, în ultima clipă a vieții lui, tocmai mărturisindu-și păcatele: „Iar unul dintre făcătorii de rele spânzurați Îl hulea zicând: Dacă Tu ești Hristosul, mântuiește-Te pe Tine și pe noi. Și celălalt, răspunzând, îl certa, zicând: Nu te temi tu de Dumnezeu, că în aceeași osândă ești? Noi, însă, pe drept; căci primim cele cuvenite pentru cele ce am făptuit; Acesta însă n-a făcut nici un rău. Și Îi zicea lui Iisus: Pomenește-mă, Doamne, când vei veni întru Împărăția Ta. Și Iisus i-a zis: Amin zic ție, astăzi vei fi cu Mine în Rai." (Luca 23,39-43) Perspectiva judecății finale și șansa avută până în ultima clipă

de viață de a schimba categoria în care ne vom afla, de la cei osândiți la cei binecuvântați, consider că ar trebui să fie un argument puternic să luăm în calcul spovedania, mai ales pe finalul vieții, dacă nu am făcut-o până atunci. Judecata este o realitate despre care ne vorbesc Părinții Bisericii. Tot ei ne vorbesc foarte limpede și de posibilitatea de a spăla sau șterge faptele și cuvintele noastre rele din suflet prin Taina Spovedaniei. Încheiem cu o mărturie a Cuviosului Sofronie de la Essex: „În ziua învierii și a Judecății, tot binele pe care l-am făcut de-a lungul întregii noastre vieți va sta lângă noi, îndreptățindu-ne; și dimpotrivă, tot răul pe care l-am făcut ne va vădi, dacă nu vom fi adus pocăința potrivită. Urâtele făptuiri și cuvintele rele pot fi șterse din sufletul nostru prin lacrimile pocăinței, oricât ar părea de curios, și logic chiar cu neputință. Se vindecă, bineînțeles, urmările negative ale păcatului asupra noastră, dispare puterea pierzătoare a faptelor săvârșite de noi față de aproapele; prin Dumnezeiască putere se zidește

din nou plinătatea vieții, însă nu printr-o intervenție numai din partea lui Dumnezeu, ci totdeauna împreunată cu pocăința și deschiderea oamenilor, căci Dumnezeu nimic nu face cu omul fără om."

Cuprins